

BÉKE, TERMÉSZET, SZERETET

ÖKOLÓGIAI IHLETÉSŰ ÍRÁSOK

Tartalomjegyzék

Mi is az ökológia?	2
Rémálom	4
Környezetszennyezés	7
Az ökológia és az Antikrisztus.....	8
Mi az ökológia?.....	8
Ki az Antikrisztus?.....	9
Miért látszik reménytelennek a helyzet?	10
Miért nem reménytelen a helyzet.....	10
Mi múlik a mozgalmakon?.....	10
Mi múlik az egyéneken?.....	11
A zöldszívű.....	12
Miért nem zöldek a keresztények?	13
Gaia-isten.....	15
A tan	19
1. Jó Mester, mit cselekedjem, hogy elkerüljük az ökológiai katasztrófát?.....	20
2. Jó Mester, mit cselekedjem, hogy elkerüljük az ökológiai katasztrófát? (2. változat).....	22
Miért nem vagyunk zöldek mi, keresztények?	23
Miért kérdés ez?	24
Mi a zöldek célja?	24
Mi a keresztények célja?	24
Akkor hát hol a bökkenő?.....	24
Természet, fotó, természetfotó	26
Tavaszi áldozás	26
Hogyan vállaljunk közösséget egy vaddisznóval? ajánlás sötétzöld természetvédő barátainak.....	29
Milyen is egy vaddisznó? Latin neve: sus scrofa	29
Hol él a vaddisznó?.....	29
Mit csinál a vaddisznó?.....	29

Mire jó a vaddisznó?.....	29
Milyen az ember?	29
Hol él az ember?.....	30
Mit csinál egy ember?	30
Mire jó egy ember?	30
Valamikor tudta, de elfelejtette.....	30
Kell-e együtt élni a vaddisznóval?	31
Akkor miben állhat a közösségvállalás?	31
És hogyan vállaljunk közösséget a másik emberrel?.....	31
Vázlatok.....	31
Hajnali beszélgetés.....	41

MI IS AZ ÖKOLÓGIA?

A szó néhány év alatt igen nagy népszerűsége telt szert. Használja a pék amikor korpátartalmú kenyereit árulja, a fodrász, amikor freonmentes spray-it reklámozza, a tervezőmérnök, amikor szalonképessé igyekszik tenni az atomreaktort, a mezőgazdász, amikor harcol az istállótrágya újrafelfedezéséért, a tanító néni, amikor a papírgyűjtés fontosságára inti a gyerekeket, de a miniszter is, amikor védeni igyekszik egy elhibázott döntést, s rendszerint megígéri, hogy annak káros környezeti hatásait kiküszöböli, de legalább is egy "független" bizottságot létrehoz az ügy szemmel tartására. A szó annyira népszerű, hogy még maga a római pápa és a püspöki szinódus is önálló ülésen foglalkozott az ökológiával. Az utóbbi néhány hét a Bős-nagymarosi beruházás parlamenti vitája előtt pedig kis hazánk talán legfontosabb harci szavává tették. A sajtó, a rádió és a tv visszhangzott a szótól éppúgy, mint a különböző bizottságok jelentései és ellenjelentései. Érvetk vele a tervezők, beruházók, a miniszterek és szóvivők, érvetk vele az ú. n. ellenzékiek, a másként gondolkozók, a reformpártiak és a reformellenesek. Itt-ott hallani lehetett az elkötelezettek, a környezet- és természetvédők szavát is, de a nagy hangzavarban senki sem tudta már megkülönböztetni az ő hol csendes, hol hangosabb felhívásukat az általános kiabálástól. Mi is hát az ökológia? A szó görög eredetű és az élőlények és környezetük viszonyának tudományos kutatásával foglalkozó tudományágat jelölik vele. Azt, hogy szoros kapcsolat van az élővilág - bioszféra - és annak környezete között ezt már sok ezer éve tudjuk, sőt talán ha visszafelé megyünk az időben a kultúra változásai arra mutatnak, hogy egyre szorosabb összefüggést, harmóniát találunk az emberi kultúra és a természeti környezet között. Annyira, hogy néhány tíz évvel ezelőtti időszakig fel sem merült az, hogy valami gond van az emberi kultúra fejlődése és annak környezeti hatásai között.

Népszerű tudománnyá vált, amikor elhangzottak az első vészjelzések, a tengerek, az őserdők, a sivatagok állapotáról, a túlnépesedés és túliparosodás hatásairól és megszületet a GAIA elmélet Jim Lovelock agyában.

Az elmélet és a mögötte lévő gyakorlati kutatások a korábbi ismereteinket messze meghaladó összefüggésekre mutatott rá a tengerek-, a sivatagok-, a levegő összetétele, a trópusi őserdők szerepe

és az emberi tevékenységek között. Azóta tudjuk, hogy ha nem történik gyökeres változás életszemléletünkben, életvitelünkben még az atombombánál is veszélyesebb helyzetet teremthetünk.

Veszélyesebbet, mert még nem ismerjük pontosan azok hatását észrevétlenül lopóznak be életünkbe a beszívott levegőn, a táplálékainkon, az ivóvízen keresztül ezért mindennapos kialakult szokásaink módosítását igénylik ami nehezebb, mint tárgyalóasztalnál szerződést kötni a békéről.

Mint minden más - aktuális problémát megoldani kívánó - tudomány, az ökológia kutatási eredményei jól és rosszul is felhasználhatók. Számptalan példát látunk napjainkban, mind a két oldalon. Ahhoz, hogy egy személy el tudjon igazodni ebben a dzsungelben jóformán semmi esélye sincs. Mégis érzi az ember, hogy valahol valamit tényleg elszúrt. Nem mások, hanem ő, vagy talán pontosabb, ha az mondom: én. Elszúrtam akkor, amikor elhittem, átvettem, hirdettem, megéltem mind azt, amit ma rossznak tartok, mert viszonyítási alapnak a másik ember véleményét, gondolatait, szokásait tekintettem. Elszúrtam, akkor, amikor elhittem, hogy a technikai-műszaki haladás, a munka, az anyagi jólét, aminél nagyobb kényelem a boldogság forrása és így az egyetlen elérendő cél. Becsaptak, de én tehetek róla, mert nem figyeltem, nem jártam utána, nem kutattam elég kitartóan azt az alapot, ami sok ezer éve az egyetlen biztos alap az emberiség számára.

Nagyon méltányosnak tartom, hogy ma környezetvédők, természetvédők és mindazok, akik az élet biológiai egységét hirdetik Assisi Szent Ferencet tekintik védőszentjüknek. Csak azt hiányolom, hogy amit ő következménynek tartott, azt mi célnak kiáltjuk ki, és amit ő célnak tekintett, azt mi kidobjuk az ablakon.

Szent Ferenc célja Isten országának megtalálása volt. Isten megkeresése, megismerése és a vele való egyesülés. Ennek a célnak vetette alá egész életét. Nem foglalkozott ökológiával, mert megélte az összhangot a környezetével, nem volt természetvédő, mert összhangban élt a természettel, nem az élet volt előtte szent, hanem Isten és az ebből fakadó hit, aminek következménye az élet tisztelete, a környezettel, természettel való összhang.

Mi ma néhány száz évvel később zászlónkra tűztük a nevét, de nem követjük a személyes példáját csak jelképként használjuk arra, hogy elleplezzük belső gondunkat. Azt, hogy meg kellene fordulni, de kényelmetlen, hogy hinni kellene valamiben, de gond ne legyen belőle, hogy nekem kellene lépnem először, de miért én, miért nem a másik, ő szúrta el, nem én! Ezért inkább tudományt csinálunk, mozgalmakat indítunk, harcolunk, vitázunk, elítélünk, megbosszulunk, csak hogy ne kelljen a legkisebbet sem változtatni önmagunkon.

Pedig, ha megtenném, tudom, hogy kihatna a környezetemre, az emberekre, a társadalomra, a gazdaságra, a földre, a vízre, a levegőre. Hogyan? Nem tudom megmagyarázni, de Szt. Ferenc szelleme még ma is él. Nála is szinte automatikusan jött hozzá az összhang a környezettel, az élet tisztelete, az elegendő szükséglet, a felelősségtudat!

Ha nem tudok hinni Istenben? Úgy sokkal nehezebb a helyzet. Akkor nincs más hátra hinni kell a másik ember jó szándékában, a tudományos haladásban, a mozgalmakban, a viták és harcok előrevivő erejében, saját erőmben, hogy meg tudom változtatni a világot. És mindezt egy lehetőleg szilárd alapról kiindulva, melyre ilyen válságos időben vissza lehet állni és újra elindulni. Igen, de hol ez az alap?

1989. december

RÉMÁLOM

A rendőrautó vijjogva száguldott végig az erdei úton. A helyszínen, ott a szerpentin alatt, az egyenesben, már nagy volt a tumultus. A mentők már végezték a dolgukat, bár nem sokáig volt rájuk szükség. Az áldozat, a kis nappali pávaszem, már alig pihegett. Hímpora szétkenődött az autó szélvédőjén, az egyik szárnya bénán lógott és majdnem minden lába eltört. Utolsó pillantásával még végigpásztázta a számára oly kedves cserest a kis tisztással, elbúcsúzott a szarkalábaktól és az őt körülvevő barátaitól. Mindenki pityergett, de már egy-két dühösebb morgást is lehetett hallani.

A tettes a kocsira borult és arcát a kezébe temette. Ismét végiggondolta az eseményeket, de sehogyan sem talált belőle kiutat. Egy pillanat volt az egész. Még fékezni sem volt ideje. Kis koppanást hallott és a visszapillantó tükörben már csak a sebzetten vergődő szárnyakat látta. A rendőr érkezésekor felnézett és ... akkor láttam, hogy a tettes én vagyok.

Mikor a rendőr végzett a helyszíneléssel a körben állókhoz fordult.

- Ki látta a balesetet? - kérdezte. A pinty azonnal magához ragadta a szót.

- Ez most már tűrhetetlen biztos úr! - pityegte felháborodottan. Ezt az embert már régóta figyelem. Csak idén már három testvéretem, öt pillangót, egy süngölyköt és legalább tizenöt dongót gázolt el, csak ezen a szakaszon. Mindig megúsza, mert továbbhajtott, de most megfogtuk, mert kiszállt, hogy megcsodálja újabb áldozatát.

- Még szerencse, hogy mi is éppen erre jártunk - kapcsolódott bele az erdei nyúl is és előbbre furakodott. Az öreganyám mesélte, hogy évekkkel ezelőtt egy ilyen ütötte el egyik este az öregapámat.

- Nézzék, - mondta a rendőr, én nem tehetek semmit, mert a KRESZ nem terjed ki az ilyen esetekre, de átadom maguknak a tettest, ítélkezzenek felette. Ez halálos gázolásnak számítana, ha ember lenne az áldozat. Jól gondolják meg, mit döntenek!

Mikor a vijjogás elült az állatok szép lassan körbevettek.

- Minden hajnalban lámpa és motor nélkül megy erre, hogy spóroljon. Észre sem lehet venni - dühösködött a nyúl. Kössük egy fához, amíg éhen nem hal.

- Az nem elég - csivített a pinty. Szárnyat szárnyért. Meg kell hálnia, ahogy mi halunk meg. Félelemben, reszketve és váratlanul.

Ekkor megzendült az erdő és egy szarvasbika dugta ki a fejét a bokorból.

- Miket hallok? Úgy beszéltek, mintha emberek lennétek. Kegyetlenkedtek, bosszúért lihegték, vérszomjasan kiabáltak össze-vissza. Pedig egyszerű a megoldás. Változtassuk pillangóvá. Akkor majd megtudja milyen az életünk.

Erre valamennyien össze-vissza kiabálni kezdtek, de végül is megegyeztek. Szóltak az öreg bagolynak, aki a vállamra szállt és elbúgott egy varázsigét. Egy pillanat alatt boglárkává változtam. Égszínkéék szárnyaim csillogtak a hajnali napfényben és éppen a szárnyaimat akartam kipróbálni, amikor egy hatalmas fekete állat száguldott el mellettem. Óriás kerekei voltak és olyan búzt árasztott, hogy hányingerem támadt volna, ha lett volna rá időm. De a hatalmas szélvihar felkapott az úttestről és a magasba dobott, majd ismét visszacsapott az útra, hogy majdnem belerokkantam. Fejvesztve menekültem az út menti bokorra. De alig tértem valamennyire magamhoz, mikor egy hatalmas sárga óriás száguldott el mellettem. A bokor ágai recsegve állták a szélvihart, de az a kis levél, amin én pihentem, nem bírta tovább. Forogva, zúgva, bukfencezve száguldott az óriás után, majd lassan

himbálódzva leereszkedett az útestre. Éppen fel akartam libbenni, hogy végre menedéket keressek az erdőben, amikor két hatalmas szempárt pillantottam meg, ahogy felém rohan. Csak arra volt időm, hogy szétcsapjam a szárnyaimat, aztán egy ütést éreztem a fejemben.

Verejtékben úszva, hirtelen felültem és a fejemhez kaptam. Az ágy mellett a padlón ültem és még mindig kóválygott a fejem az ütéstől. Lassan tisztult a világ. Láttam, hogy már hajnalodik. Automatikusan kezdtem el mondani a reggeli imámat: Szívem első gondolata..., de miért bánt engem a pillangó? Mi az a bűn, amit elkövettem, hogy lelkiismeretem van? Miért éppen azokat sújtod Atyám ezzel, aki téged keresnek? Akiknek úgy is sokkal nehezebb. És akkor még a pillangókra, meg a szünyogokra is vigyázni! Nem gondolsz arra, hogy ezzel hihetetlenül lelassul az életem. Pedig ott a tengernyi szociális probléma, az ökológiai válság és a mérhetetlen bálványimádás, a pénz imádata. Hogy lehet ezek mellett még a pillangókra is figyelni? Gyámoltalan, gátlásos, gyenge, bizonytalan lesz az ember miközben vidáman, nevetve, gátlástalanul száguldanak el mellettem azok, akiket nem sújtasz ezzel. Mennyivel többre viszik, hiszen nem kell a lábuk elé nézniök. A nagy dolgokra koncentrálnak. Mennyivel egyszerűbb lenne minden e nélkül az érzés nélkül. Hogy lehet így egyáltalán élni?

Lassan készülődtem. A hajnali derengésben nehezen találtam meg a kulcslyukat a kocsiajtóban. Felkattintottam a lámpákat és lépésben elindultam. Megpróbáltam minden bogárra, madárra figyelni. Többször megálltam a rigók miatt, melyek ilyenkor az út szélén vadásznak. Lekéstem a buszt. A következő busz vezetőjének szerencsére nem voltak rémálmai, jól alhatott. Süvítve száguldott lefelé a hegyről. A reflektor fénynyalábjában itt-ott feltűnt egy-egy piny, sündisznó, macska teteme az úton. A buszvezető továbbhajtott, rendőr nem jött. Ismét elkezdődött egy nap.

Hogyan tegyem napról-napra radikálisan ökológikusabbá az életemet

Így szólt a házi feladat kérdése, amit Dóry Pista barátunk megfogalmazott a BOKOR Ökocsoport legutóbbi találkozásánál. Számtalanszor eszembe jutott a feladat. Ízlelgettem, rágogattam, de semmi igazán ínyemre valót nem találtam benne.

Az okokat vizsgálva rá kellett jönnöm, hogy minden, ami más ötlete, más életstílusa, más gondolata és más cselekedete, az lehet jó és lehet rossz is bizonyos szempontból. Tehát általánosságban leírni, hogy erről, vagy arról mi a véleményem, ebben, vagy abban a helyzetben mi az, amit cselekednem kéne és végül is mit teszek, az mások számára végtelenül unalmas, mert semmi olyan nincs benne, ami rezonálna saját belsőjével és ha rezonál, akkor történik az igazából nagy baj, mert azt hiszi, hogy van valami közös bennük. Innen indul ki aztán minden közösség, legyen az párt, hit, vallás, vagy izmus, vagy akár csak egy szakkör.

A közösség egy nagyon jó dolog. Szinte mindent megad az embernek, amiben hiányt szenved. Ad programot, ad gondolatokat, ad beszélgető partnert, ad egy társadalmi támaszt - közéjük tartozom érzést -, ad vezetőt, ad apát, anyát és testvéreket apám, anyám és testvéreim helyett. Mondhatnám nyugodtan, hogy egy jól működő közösség, amely nagyfokú mozgás és gondolatszabadságot biztosít a tagjainak, szinte mindent megad, amire szüksége van, esetleg még az anyagi javakat és a biztonságot is. Ha ez egy vallási alapú közösség, akkor az előzőeken túlmenően lelki támaszt, lelki életet, lelki vezetést és lelki-ismeretet is adhat.

Ki az, aki ennél többre vágyhat? Aki ideáig eljutott és élvezzi a közösségi élet minden előnyét az a továbbiakra két utat választhat. Vagy megmarad ebben a kellemes állapotban és mint egyszerű - büszke - közösségi tag éli le az életét, hirdetve persze mindenütt a közösségi lét és főleg a saját közössége előnyeit a többi kívül rekedtnek - vagy tovább lép, vezetője lesz a közösségének, új

programokkal áll elő, maga mellé gyűjti a közösség megújulni kész tagjait és kilép a világba, mint új közösségvezető: pártvezér, képviselő, főpásztor, próféta, vagy csak valami világméretű szervezet alapítójaként. Kivétel nélkül minden közösségi ember -- és ki ne lenne az - megpróbálja gondolatait, tapasztalatait, eredményeit és kudarcait aztán továbbadni a tanítványainak, a gyerekeknek és a gyerekeinek.

Az egész folyamat teljesen hétköznapi és kár is lenne rá szót pazarolni, ha nem éltek volna és nem élnének olyanok, akik ebből kimaradnak, vagy kiszállnak és valami egészen más irányt nem választanak. Végül is -- szerintem -, ez utóbbiak azok, akikkel érdemes foglalkozni, mert akik - saját hibájukon kívül -- kimaradnak a közösségi létből, ha tudnának erről a lehetőségről, valószínűleg ők is ezt az utat választanák.

Ők - akik tudatosan kiszállnak -- Keleten, ötven éves korukban elhagyják magas pozíciójukat és családjukat -- akiről persze már gondoskodtak -- és sárga köpenyben, koldulva élik életüket keresve a gurujukat. Majd megtanulva tőle mindazt, ami nem a közösségi, hanem az egyéni létből fakad -- azaz megismerik önmagukat - visszatérnek, hogy tanítsák azokat, akik hozzájuk jönnek és alkalmasak a tanításra.

Ők azok, akik Nyugaton Nobel-díjasként, vagy csak egyszerű emberként elvonulnak egy kis hegyi, vagy vidéki, falusi iskolába tanítani, vagy csak egyszerűen tyúkot tenyészteni.

Ők azok, akik az ó- és újkori történelem könyvekben ritkán szerepelnek, de hatásuk jóval nagyobb, mint hírnevük. Belőlük lett számtalan szent, vallásalapító, vagy csak olyan egyszerű ember, akinek a szavai még ezer év múlva is fennmaradtak. Ezek az emberek valami olyasmire jöhettek rá, ami a ma hozzáférhető nyelveken nehezen mondható el, de amely tudásnak, beszéd nélkül is mérhetetlen nagy hatása van. Mivel azonban ők is emberek voltak, valamilyen formában mégis, ha töredékesen is, fennmaradtak a gondolataik. Ezekből tudhatja meg bárki, hogy ők is elindultak a vallás, a tudományos gondolkodás útjain, de valamikor megfordultak és onnan kezdve már nem hittek a szemüknek, a fülüknek és a közösségi szabályoknak, hanem egyedül a szívüknek. A szívükkel kezdtek látni, hallani, tapasztalni és a szívükön keresztül -- azaz belülről -- kezdték magyarázni a világot, a természetet, az emberi közösségeket és magát az embert is. Innen kezdve aztán már senki sem értette meg őket, mert olyanokká váltak, mint a látó a vakon születettek között.

Hogy hogyan függ össze mindez a házi feladattal? Hát ez egyszerű. Szerettem volna tudományosan elmagyarázni, hogy miért nem csináltam meg a házi feladatot. Mert hát mit érne az másnak, ha arról mesélnék, hogy eszemben sincs semmilyen ökológiai akcióban részt venni, kezdve a szemétszedéstől egészen a Greenpeace-ig. Nem azért, mintha ezekkel nem értenék egyet, de úgy érzem nincs jogom lépni addig, amíg nem tettem alkalmassá a szemem, fülem, szám a belső, a szívemen keresztül történő érzékelésre. Ha ezek a tevékenységek már nem a munkáim lesznek, hanem -- mint az indián kosárfonó asszonynak -- az imádságom, az áldozati szertartásom, akkor már érdemes lesz hozzákezdeni, de akkor már bármihez, mert minden cselekedetem megszentelt lesz és a gondolataim is többet fognak használni, mint bármely világméretű akció.

És addig? Addig semmi! Addig megpróbálok nem káromkodni, ha valaki rálép a lábamra a Metrón, vagy elnyeri előlem az ötöst, megpróbálok odafigyelni arra, aki kérni jön hozzám és megpróbálok kiszállni minden olyan helyzetből, amikor versenyeznem kell valakivel kezdve az állásomtól egészen a legutolsó divatú video megszerzéséig. Mit érne az másoknak, ha arról beszélnek, hogy eszem ágában sincs vitatkozni arról, hogy az atomeróművek, a vízieróművek, vagy a hőeróművek a természetkárosítóbbak, mert halvány fogalmam sincs arról, hogy mi a hasznos a természetnek és hogy egyáltalán a haszonnak van-e értelme a természettel kapcsolatban. Amiről beszélni tudok, az a

madárcsicsergés a tavaszi erdőben, a napfelkelte, a rókakölykök játéka, az unokám szeme, a fű növése és a felhők kergetőzése. Ez viszont jó, ha néhány öreg nénikét, vagy egy-két álmodozó szerelmezt érdekel.

Vagy mit érne az másnak, ha arról mesélnék, hogy semmit sem teszek az éhezőkért, a szomjazókért, a menekültekért, vagy a trópusi őserdőkért, pedig tudom, hogy elsősorban ezekért kellene élnem. Csak arról tudnék mesélni, hogy néha megetetek néhány kóbor macskát, inni adok azoknak a növényeknek, melyek rám bízták magukat - helyesebben kiszolgáltatták magukat nekem. Meghallgatom az ismerőseim panaszát, akik mások nyelve, vagy saját maguk elöl menekülnek és évekig gondolkodom azon, hogy hogyan tudnám elkerülni a ház tetejét veszélyeztető fa kivágását. De hát kit érdekel mindez és ki tudja azt, mit jelentenek ezek nekem?

Hogy hogyan teszem napról-napra radikálisabban ökológusabbá az életem? Sehogya! Nem is akarom, mert ami már ehhez az ökológus szóhoz tapad, az már megint az az út, ami a tényeket vizsgálja és ekként akar eljutni az élet értelméhez. Jómagam még nem tartok ott, hogy olyan tiszta szívvel rendelkezem, amin keresztül nézve megláthatnám annak a mérhetetlen pusztulásnak az értelmét, amit a mai világban látok. Ezért az, amit akarok és napról-napra egyre radikálisabban meg akarok valósítani, az a szívem megtisztítása, a látásom és hallásom megtisztítása és az érzékenységem fokozása mindazok iránt, amire a szív érzékeny -- a mások szenvedésére, mások betegségére, mások félelmeire, mások anyagi gondjára. De nem a világ, nem Európa, nem Magyarország, csak a szomszéd, a kollega, az unoka, a barát, az idegen és -- majd egyszer talán - az ellenség gondjaira.

1992. január

KÖRNYEZETSZENNYEZÉS

A hajnali derengésben épphogy ellátott az országúti jegenyéig. Inkább csak érezte, hogy ott van, mint ahogy már hetven éve ott volt, sőt már nagyapja is mesélt róla. Akkor még egész sort alkottak az út mindkét oldalán. Ők vezették az utat egyik tanyától másikig. Valamikor talán egész Vásárhelyig is elmentek. Aztán valamikor elkezdtek fogyni, fogyogatni és mára már csak ez az egy szál meredezett magában, de már ő sem értette miért áll ott. Már nem mutatott senkinek semmit legfeljebb az öregnek a hajnali derengést. Valamit Józsi, a kakas is megérezhetett, mert hangos szóval kezdte dicsérni a hajnalt, no meg a gazdáját is, mivel igen megéhezett az éjszaka. Nemcsak, hogy nem evett semmit, de hallotta, hogy róka ólálkodott a tyúkök körül és ez még annyi év tapasztalata után is idegesítette. Mikor az öreg kinyitotta az ajtót mindjárt látta, hogy baj van. A kis kendermagos nem ugrott le a létráról, mint a többi, hanem csak gubbasztott tovább. Nocsak, - gondolta az öreg - már megint egy oda van. A bajt már régóta tudta, de hát soha sem volt élet baj nélkül. Talán csak gyerekkorára emlékezett vissza, amikor a napok szép, csöndes egyhangúsággal teltek, annak unalmával, de békéjével és rendjével együtt is. Akkor még a tanya nem szűkült össze ennyire. A libákat egészen a kis ér partjáig is elterelgette, mert ott nőtt a legjobb pimpó és ott lehetett a legjobb furulyákat faragni az öreg fűzfa vesszejéből.

Aztán a tanya elkezdett szűkülni. Manapság ősszel a nagy traktorok már közvetlenül a ház körül róják a köröket annyira, hogy még az ablakokat is be szokták csukni a nagy zaj és bűz miatt. Elfogadta az öreg ezt az életet is, bár nem értette sok más mindennel együtt. Nem értette, hogy miért keseredett meg a víz a kútban, miért volt egyre rosszabb a bor minősége évről évre, mikor a pincében ugyanúgy készítette, mint hajdanán a nagyapja. Nem értette, hogy miért ég ki a kacsák maradék kis csipegetni valója a ház körül, nem értette a kenyér és tej árát és nem értette azt sem, hogy miért nincs már meg az

öreg kemence, no meg a Rózsa tehén. A fia, aki kitanított és aki sokra vitte, - már az egyetemen oktatja az ökológiát - sokat magyarázta neki a gazdasági, népgazdasági és ökológiai összefüggéseket, de ő abból nem értett egy szót sem. Persze megbántani nem akarta, így hát csak bólogatott.

Mikor a malacot is megetette, elégedetten nyitott be a konyhába, mert már érezte a szalonna omlós, füstös ízét a szájában, a pálinka illatát és a finom dohányt is mert reggeli után, így tél derekán még az is dukált. Szerényen éltek feleségével itt a tanyán. Nem sokat költöttek magukra. Víz, villany alig fogyott, mert soha sem tanulták meg mi az, pazarolni. Gecse, az öreg ló is elhúzta még a kocsit Vásárhelyig. Messzebb meg nem kellett menniük. A fiúk hívta őket a városba sokszor, mert szégyellte is egy kicsit őket, de ők maradtak.

Hét órákor bekapcsolta a kis telepes rádiót, amin reggelente a világ zajait hallgatta és amelyet a fiától kapott egyik karácsonyra, de a masina csak recsegett-recsegett, de hang nem jött ki rajta. No, már megint az elem - gondolta - és bement a szobába a cseréért. Mikor kicserélte egy darabig nézte a kezében az itt-ott még fényes, de már rozsdásodó hengereket. Mit csináljak vele? - kérdezte az asszonyt. Semmit, - felelte az - dobd ki a szemétdombra.

Mikor tíz órákor megjött a fiú a családdal, nagy volt az öröm. Ez mindaddig tartott, amíg a fiú fel nem fedezte a szemétdombon az eldobott elemeket. Ekkor felháborodva rohant az öreghez.

- Hányszor kértem már, hogy ezeket gyűjtsétek össze, ne dobjátok el. Az ilyenek miatt megy tönkre a termőföld, szennyeződik el talajvíz - dühösen nézett a bólogató öregre, aki ismét semmit sem értett, de valahol belül mélyen érezte, hogy tényleg, már megint beszennyeződött valami.

1993. január

AZ ÖKOLÓGIA ÉS AZ ANTIKRISZTUS

Mi az ökológia?

Az ökológia az a tudomány, amely az emberi tevékenység és az élővilág egymásra hatásával foglalkozik. Jellegénél fogva igen szertegázó, mert az emberi tevékenység igen sokrétű és az élővilág belső törvényszerűségei is igen szerteágazók. Így aztán az ökológia foglalkozik a kozmetikumok és az ózonpajzs kapcsolatával, de foglalkozik a monokultúrák és a túlnépesedés kérdéseivel is. Foglalkozik a varangyok élőhelyének védelmével, de foglalkozik az esőerdők irtásának meteorológiai-geológiai hatásaival is. Az ökológia, ha ebből a szémszögből nézzük, akkor olyan tudomány, amely minden eddigi tudományban a megbomlott egyensúlyok helyreállításának lehetőségeit vizsgálja. De nézhetjük másképp is. Mondhatjuk azt is, hogy az ökológia az a tudomány, amely azt vizsgálja, hogy hol rontottuk el. Soha, egyetlen tudomány sem törekedett arra, hogy rosszat tegyen, hogy egyensúlyokat bontson meg, hogy fajokat irtson ki, hogy szegénységet, éhínséget, járványokat és katasztrófákat idézzen elő. Mégis, minden jóakarattal, minden alapos körültekintéssel, minden magas etikai mérce és felelősségérzet ellenére a folyamatok elromlanak, a legszebb, legnemesebb, legetikusabb törekvések is egy ponton kisiklanak. Innen nézve az ökológia feladata lenne, hogy az egyensúly visszaállításán túl vizsgálja a mai jó, etikus, előrevivőnek látszó törekvéseket abból a szempontból, hogy ne menjenek vakvágányra, ne térjenek le a jó útról.

Lehetséges-e ez? Van-e olyan viszonyítási alapunk, amihez minden lépésünket hozzá tudjuk mérni, hogy biztosan állíthassuk, jó ügyet képviselünk, az emberiség érdekében munkálkodunk és nem ellene?

Ezekre a kérdésekre próbálok meg a következőkben választ találni.

Ki az Antikrisztus?

A Bibliából tudunk róla, hogy létezik Jézus ellenpólusa, árnyéka, az Antikrisztus, vagy Sátán, aki Jézussal ellentétben, a sötétség, a halál, a bűn országának fejedelme, de azt is tudjuk, hogy az Atya neki adta át a földet, hogy uralkodjon rajta. Jób könyvéből világossá válik, hogy az Isten fiak között neki az a szerepe, hogy ellenpólust képviseljen, elfordítsa az embereket a fény szeretetétől és meggyőzze őket, hogy mindaz amiért élni érdemes az itt a földön megtalálható és ha ez valakinek nem sikerül, akkor ez csak azon múlik, hogy Isten nem akarja megosztani vele a hatalmát, tudását, mert bűnös, képtelen különbséget tenni a jó és a rossz között, stb. Mint tudjuk, Jóbnál ez nem sikerült, bár az is igaz, hogy Isten Jób mellett állt és a Sátánnal kötött alkuban sem volt benne Jób élete.

Nézzük meg mármost az Antikrisztus evilági működését néhány példán keresztül. Néhány éve vetítette a televízió azt a filmet, amely az atombomba felfedezőiről, Hahn-ról és Strassmann-ról szólt, de rejtetten a történet mögött feltűnt az Antikrisztus is. Az atomtudósok az emberiség javára folytatták kísérleteiket és nagyszabású álmaik voltak az atomenergiában rejlő lehetőségeket illetően. A film igen jól érzékeltette azt a pontot, amikor még széttehették volna a mérési és kísérleti jegyzőkönyveket, a számításokat. A becsvágy, a jót tenni akarás az emberiség érdeke azonban túllendítette őket ezen a ponton és ezután már nem volt ráhatásuk az elkövetkezendőkre, bár emberileg mindent megtettek a katasztrófa elkerüléséért.

Jellegénél fogva más példa Ghandié. Az ő polgári engedetlenségi mozgalma hatalmas eredményekkel járt Indiában, Dé-lafrikában. A törvénymódosítások után még a Brit Birodalom kivonulását is sikerült elérnie. Halála után összeomlott az egész gyarmatbirodalom. Azonban az Antikrisztust nem ilyen könnyű legyőzni. Felnőtt a nagytőke, multinacionálissá vált, segélyeken, befektetéseken keresztül visszaszivárgott az országba és ma az éhezés és kiszolgáltatottság ugyanott tart, mint Ghandi idején, csak sokkal megfoghatatlanabban, törvények feletti hatalommal, a pénz és a vásárlói piac diktálta törvények szerint. Az éhezés, a gyermek rabszolgamunka spirálja ismét visszakanyarodott, de most már egy magasabb szinten. Magasabb szinten, mert az angol áruk bojkottja még attól a megélhetési lehetőségtől is megfosztaná az indiaiakat, amivel ma tengetik az életüket, vagy a közép amerikai cukornád rabszolgákat, ha nem innának coca colát.

Vagy itt vannak a monokultúrák. Ezek kitenyésztésével az egész világon azért foglalkoznak kutatók, mérnökök ezrei, hogy az egyre szaporodó emberiségnek megfelelő élelmet tudjanak biztosítani. Sok százszorosára növelik a terméshozamokat és látszólag minden az emberiség érdekében történik. A kereskedők, a politikusok, a bankok mind azon fáradoznak, hogy ahol szükség van rá ott el tudják adni, vagy oda segélyként el tudják juttatni az így megtermelt búzát, kukoricát, rizst. Mégis, a monokultúrák hatása következtében állatfajok százai halnak ki, más fajok, így az emberek is korlátlanul elszaporodnak, eredménye éhínség, túlnépesedés, idegbetegség, háborúk, víz- és levegőszennyezés. De egy másik ágon következmény a pénz megnövekedett szerepe, az alkoholizmus, a kábítószerrel való visszaélés, elvárosiasodás, a bűnözés, a gyökértelenség, az értékek, a hagyomány nélküli élet, azaz a rabszolgaság. Itt is, mint mindenütt a cél jó, az indulás jó, az ötlet jó, a kibontakozás biztató, aztán egy ponton valaki mintha észrevétlenül átállítaná a váltót és az Antikrisztus megint megnyert egy csatát.

Miért látszik reménytelennek a helyzet?

Az emberiség tudása hihetetlenül megnőtt. Minden technikai, gazdasági, pénzügyi feltétel biztosított, hatalmas, nemzetek felett álló szervezetek felügyelik a folyamatokat, millió és millió ember imádkozik és dolgozik folyamatosan a jó érvényesüléséért és mégis elcsúsznak a dolgok, visszájára fordulnak, mintha az "ördög bújt volna beléjük".

Az egész világ az európai parlamenti demokráciát, az amerikai "kultúrát" és az ázsiai munkaszellemet tekinti elérendő célnak. De akik már gyakorolják, már tudják, hogy ezek, bár mind lehetnének jók is, igazából nem eredményezik azt, amire az emberek vágnak, békét, tisztességet, fizikai és lelki biztonságot, vagy ahol eredményezik, ott mindez mások háborúságán, rabszolgaságán, kiszolgáltatottságán alapszik.

Miért nem reménytelen a helyzet

Mégis, ha az ember csak egy rövid időre elzárja a tévét, nem vesz újságot, csak egy vándorbotot, vagy még azt sem és elindul, csak úgy a világba, találkozik emberekkel a legsötétebb nyomor, rabszolgaság, éhezés, vagy diktatúra közepette, akiknek a bőre leprás, a háta véresre vert, a hasa felpuffadt, vagy csak homorú, börtönben ül, egy baobab fa árnyékában, vagy egy nagyváros koszos járdáján és a szeme, vagy ha megszólal a szája olyan hihetetlen békét, nyugalmat és biztonságot árul el, ami megmagyarázhatatlan.

De meg lehet találni őket a kis, vidéki kápolnák zsolozsmázói, a kis, vidéki iskolák tanítói, halászok és juhászok között, gyári munkások, bányászok, favágók között és ritkán a nagyvárosok bérkaszárnyaiban, vagy egy-egy gangos ház hátsó udvarában is. Ott vannak az imádkozók, a beteglátogatók, de a semmit sem tevők - mert nincs kezük, lábuk, vagy józan világi eszük - között. Ott vannak a kicsinek megmaradni tudó közösségekben, akár vallási, akár baráti, akár családi. És csodálatos módon cselekedeteiket egy életen át "elkerüli" az Antikrisztus, mintha semmi hatalma sem volna felettük. Megnyomoríthatja őket a sors, a hatalom, a kór, vagy a másik ember, mégis valami olyan hihetetlen biztos talajon állnak, ami elérhetetlen az Antikrisztus számára. Ha ők nem lennének, bizonyára reménytelen lenne minden és ez a világ a siralom völgye lenne. De szerencsére nem így van. Ők a tanúk, akár élnek, akár már meghaltak, hogy van megoldás. Látszólag nem javítanak a világon, de nem is rontanak. Egyszerűen csak azok, akik. És persze itt vannak a Ghandik, Schweizerek, Tolsztojk és az ő példájuk azt mutatja, hogy jön majd talán egy jobb kor is, ha már mind olyanok leszünk, mint ők.

Mi múlik a mozgalmakon?

Nagyon sok és nagyon kevés. Nagyon sok, ha arra gondolok, hány ezer és tízezer embernek nyújtanak a mozgalmak támpontot ahhoz, hogy a jó ügyért harcolhassanak. Értelmes célt, családot, barátokat, témát, elfoglaltságot, szellemi, lelki táplálékot adnak. És innen nézve mindegy, hogy az egy BOCS nevű munkacsoport, egy GREENPEACE nevű akciócsoport, egy madarászklub, egy imaközösség, egy agykontroll meditációs óra, egy hegymászócsapat, vagy egy üzemi tanácskozás. Mindegy, mert a jó nem a szervezeten múlik, hanem az egyéneken. Sőt, a szervezetnek igen nagy veszélyei vannak, mert alapvető tulajdonságai közé tartozik a növekedés, a szerveződés, a kirekesztés, a képviselés, az integrálódás, az ellenzékiesség, majd a harc a hataloméért és a győzelmet követően a dicsőség fenntartása. A mozgalom az egyénnek olyan, mint a vasnak a mágnes, a vallási közösségen belül a liturgia, vagy a

dogma. Húz a jó felé. De van egy pont, ahol vége van a vonzásnak, sőt átmegy visszahúzásba. Ez az a pont, ahol már az egyén senkire sem hagyatkozhat, már senki sem tudja megmondani helyette, merre van a jó út. Egyetlen megoldás van, a lelki-ismeret elmélyítése, vagy másképpen mondva az önmagad megismerése. Ha a lelked azt mondja, hogy segítsd át a varangyokat az úton, akkor az a jó neked, ha azt mondja, hogy segítsd az éhezőket úgy, hogy pénzt küldesz nekik, akkor az a jó, ha azt mondja menj a déli sarkra és rombold le az olajfűró tornyokat, akkor az, de ha azt mondja, hogy minden nap imádkozz tíz miatyánkot a világ sorsáért, vagy ne vegyél részt semmilyen akcióban, mert az csak ront, akkor az a jó neked. Ha ezt a pontot nem veszed észre te magad, majd észreveszi az Antikrisztus. Abban a pillanatban meg fog győzni, hogy miért jó, ha a többiek véleményére hallgatsz, ha követed az ő jóindulatú tanácsait, velük mész és nem egyedül, hiszen egyedül minden nehezebb és veszélyesebb. És ezen a ponton válik kevésbé az, amit a mozgalom tehet az egészért, az emberiségért.

Mi múlik az egyénen?

Látszólag semmi, valójában minden. Az egyén egy porszemnél is kisebb. Az egyén, ha nincs pénze láthatatlan. Láthatóvá attól lesz, ha van személyi száma, adózik, ha van pénze, hatalma, tekintélye, súlya. Az egyén nem számít a mozgalomban, a pártban, a konzorciumban, a multinacionális vállalatban, mert helyettesíthető. Nem rá van szükség, hanem az erejére, eszére, munkájára. Igen, ez biztosít neki fizetést, megélhetést, ettől lesz pénze és ettől lesz valaki. Ha már valaki, akkor csak egyetlen célja lehet, hogy nagyobb valaki legyen. Ha növekedni kezd, mindent elérhet a világban, ami elérhető. Hatalma, dicsősége, vagyona, tekintélye lehet. Ha szerencséje van, és idő előtt lelövik, vagy megbuktatják, vagy csak a konkurencia gyűri maga alá minden lehetősége meg van arra, hogy visszataláljon a porszemséghez. Ha nem, akkor bármennyire is jó szándékú, bármennyire is jó akaratú, bármennyire is igyekszik megóvni a belső egyensúlyát maga a növekedés a számára a legnagyobb csapda. Sorolni lehetne a jó szándékú kezdeményezéseket a zöld mozgalmakon belül, amikor néhány agilis, tenni vágyó ember összefogott, tollat ragadott, vagy felszólalt. Aztán észrevették őket. Egyre többen csatlakoztak hozzájuk, egyre többször kérték ki a véleményüket, egyre többet vonultak ki az utcára, sikereket értek el, nevük volt, egyesületet, majd mikor engedték pártot szerveztek és amikor visszanéztek, már nem is emlékeztek egymás arcára azok, akik annak idején először összeültek ketten-hárman, mert már nem is volt arcuk, csak a szervezetnek, a pártnak volt arculata, eszménye, célja és ez a cél már a hatalom, a dicsőség volt, bár az emberiség-, a földanya-, az ökoszisztémák javának szólama alá rejtették. Nem azért, mert az egyes emberek rosszabbak, önzőbbek, hiúbbak lettek volna, mint indulásnál. Szó sincs róla. Csak túlléptek egy ponton, amit ha ketten-hárman maradnak talán sohasem érnek el és amely ponton túl már az Antikrisztus érdekeivel ellentétes irányba vitt volna a mozgalom.

Az Antikrisztusé a föld, az ember a földé, a lelke Krisztusé. Ezt a keresztesési pontot jelképezi a kereszt is. A vízszintes - a föld és a függőleges - a menny. Jobbra az a lator, aki Jézussal van a mennyek országában, balra az a lator, aki a világban van. Az emberben keresztesződik az ég és a föld. Rajta fordul minden. Nem a közösségen, nem az egyesületen, nem a nemzetközi szervezeteken, nem a barátain, egyedül rajta. A lelke ismeretén. Csak ő győzheti le egyedül az Antikrisztust, semmi más. A sötétség fedelme minden szervezetnél erősebb, minden jóakarathal rafináltabb, sokkal többet tud az emberekről, úgy egészében, mint bármilyen szövetség, vagy tudomány, csak az egyes ember lelkétől fél, mert az nem az övé. Ezért van csak az egyénnek esélye arra, hogy legyőzze, de csak akkor, ha ismeri önmagad lelkét, azt, amit az Atya lehelt bele, mint Krisztus ismerte. Ha megismerte, akkor rájön, hogy csak egyet tehet annak érdekében, hogy a világ megváltozzon, nem fölfelé néz, hanem lefelé, nem a világ baját nézi, hanem a lába elé és alá kerülőket és nem törődik vele, hogy ki az, mi az, csak szeretetet ad akár hangya, akár egy macska, akár egy ember. Lehet, hogy ez semminek tűnik a

terveihez képest, lehet, hogy semmi sem változik látszólag, de meg fogja tapasztalni, hogy nem az a fontos, ami látszik. Az sem fontos, hogy tudjon róla, sőt, az a legjobb, ha nem is tud róla kinek segített, kit óvott meg, kit látogatott meg. Egy a fontos, a "KIO", a többi mind jön vele, mert magával vonszolja az úton. És amikor azt érzi, hogy nincs tovább, mindent megtett, de mégsem sikerült semmi, mikor minden kilátástalanná válik, mert ereje, akarata végére ért, akkor fogja megtapasztalni azt az erőt, ami minden nehézkedést legyőz és tovább emel - lefelé - és ez a kegyelem, ahogy ezt sok misztikus felismerte.

Istent megismerni nem lehet, másokkal megismertetni még kevésbé, de mindent úgy kell csinálni az utolsó lehetőségig, mintha nem tudnánk erről. Ezért mindegy, hogy hangyász vagy, vagy madarász; zöld, vagy piros, ökológus, vagy utcaseprő, a vágyai úgyis megmondják, hogy merre menjen, csak ne engedje, hogy az Antikrisztus belekeverje a játékaiba. Talán erre gondolhatott Jézus is, amikor azt mondta "legyetek szelídek - keveretlenek -, mint a galamb és okosak, mint a kígyó".

1994. február 4.

A ZÖLDSZÍVŰ.

Állt a Gellért-hegy tetején és várta, hogy felkeljen a Nap. Feje felett, a még kopasz kőrishomok tetején 5 rigó ült és szintén várták a napfelkeltét. Mind a hatan mereven bámulták a szürke homályt, ami Pestet borította és kutatták az ég alját csodát várva. Benyúlt a táskájába és egy almát vett elő, majszolni kezdte. Az egyik rigó lereppent a már nyíló keltikék közé és felkapott egy morzsát. A város robaja csak tompán, de még így is agyfeszítően hömpölygött végig a hegyoldalon, majd átbukva a citadellán beleveszett a villák csöndjébe. Hirtelen, szinte egy pillanat alatt kialudtak a lámpafüzérek lent a rakparton, a sugárutakon és csak most tűnt elő a mocskos szürkeség teljes valójában. Lent a Dunán, egy uszály húzott el lassú méltósággal és a felszakított víztükör elvágta az Erzsébet-híd tükörképét. A buszok a semmibe hajtottak bele, majd ismét megjelentek a híd másik oldalán. Víjjogva rohant egy kicsi kék pont a szürkeségben, majd hangját és fényét is elnyelte a város zaja.

Amikor a kis rózsaszín pamacs megjelent a keleti ég alján a rigók fészkelődni, majd kergetőzni kezdtek. Harsány kacagásuk összemosódott a cinkera nyitni kékjével és a Duna felett elhúzó vadlibacsapat folyamatos fecsegésével. Már csak pillanatok voltak hátra. Feltámasztotta a jobb lábát az erkély kőkorlátjára és megpróbálta kitalálni, hogy a SOTE torony mellett, vagy már odébb, a Kálvin téri templom csúcsánál jelenik meg a csoda. Az öt rigó ismét mereven figyelte az eget. Ekkor hirtelen a legfelső, majd sorban egymás után mindegyik, tele begyből énekelni kezdett és a Mátyásföldön-túli sötétségben kibuggyant a mélyvörös láva és elkezdett szétfolyni a szürkeségben. A sötét massa erősen tartotta magát, de a fény egyre magasabbra és magasabbra tört. Először csak szétterült, majd magasodni kezdett és nem kis erőfeszítés után valami alakatlan, de egyre jobban formálódó korongféle formában elvált a masszától. Minden megváltozott. A csillagok eltűntek, a szürkeség meghátrált, a Rózsadomb oldalában kigyúltak a keleti ablakok és a sombokron kifakadt az első, kicsi, sárga virág. A rigók már messze jártak és a cinkék éneke beleolvadt a hajnali áhítatba. Elindult lefelé. A Molnár utca kopott falai még őrizték a hajnali szürkeséget. A parkoló gépkocsik kutyagumiba ágyazott kerekei még nem érezték meg a változást, de a füttyörszve lépkedőre a kutyák már vidáman csaholtak és Juliska, a portás is összezsápta a kezét, mikor belépett a hivatalba. Be szép tavaszi kedve van a fiatalúrnak - mondta - csak nem valami tündérszép Ilonát látott ebben a randa városban? De igen, Juliska - válaszolta - maga is láthatja, már ott jön az utca végén. Látja, ott csillog a szeme annak a háznak a falán!

MIÉRT NEM ZÖLDEK A KERESZTÉNYEK?

A kérdés rossz. Ezt első ránézésre meg lehet állapítani. A keresztények zöldek. Minden keresztény zöld, aki szegény, éhező, nyomorult, kisémmizett, de tud az evangéliumról és ezért boldog. De még azoknak a népeknek a fiai is, akik nem tudnak Jézus tanításáról, de éheznek, fájnak, betegek, vagy elnyomottak, zöldek. Zöld a szudáni, muzulmán, vagy keresztény asszony akkor is, ha az utolsó cserjét vágja ki a falu határában, hogy a segélykonzervet megmelegítse a tíz gyerekének és magának, hogy a tizenegyediket megszoptathassa; zöld az az amazóniai indián, aki az esőerdő utolsó fáját vágja ki, hogy a családjának meg tudja venni a kereskedőnél a rizst és a gyümölcsöt; de zöld az a tibeti paraszt is, aki egész életében campán él és aki azt a civilizációs utat építi a Himalájában, ami tönkreteszi évezredek kultúráját, mert mind-mind tudatlanok, szegények és elnyomottak. Tudatlanok, mert szerintünk semmit sem tudnak a nagy ökológiai összefüggésekről, mert a tudást is az határozza meg, aki civilizált, aki gazdag, azaz mi. Ezért zöld mindenki, aki tudatlan, aki csak a neki szükségeset teszi, még ha környezetromboló is és mindaddig lesz zöld, amíg csak a szükségeset teszi.

Ebbe a csoportba sorolható még a bigmac-en és coca Colán élő arizóniai kisémmizett is, aki elhitte, hogy ezek és egy Chevrolet a földi Paradicsom, valamint minden nagyváros szeme, kábítószerese, részeg csavargója, aki tudja, hogy nem ez a földi Paradicsom és elmenekül a nemlétebe. Ha pedig keresztény, akkor evangéliumi-boldogan csak azt teszi, amit egy nógrádi parasztasszony legkisebb, otthonmaradt fia, egy börzsönyi favágó, egy erdélyi hegyi falú gombagyűjtő öregasszonya, egy szicíliai kecskepásztor, vagy egy sálföldi tanító.

Mindenki zöld, aki szegény és senki sem keresztény, aki gazdag. Ezért rossz a kérdés. A mi szemünkben szegény mindenki, akit mi - lelkiekben, szellemiekben, anyagiakban, kiútban, azaz a hitben, vagy éppen örömhírben gazdagok - szegénynek tartunk. Pedig valójában ők a gazdagok és mi mérhetetlenül szegények vagyunk. Pedig mi is lehetnénk gazdagok, akik mindennel rendelkezünk ahhoz, hogy zöldek, vagy akár keresztények legyünk. Ezért rossz a kérdés.

Néhány jobb kérdés:

- Hogyan lehetnénk zöldek?

- Hogyan lehetnénk keresztények?

Bármelyik is sikerül valakinek, a másikat ajándékba megkapja.

Atomerőmű

A legnagyobb, amit valaha is alkotott az ember. Megfékezte a legapróbban - az atomban - rejlő legnagyobbat - az energiát. Méltón lehetne büszke is rá, ha tökéletes lenne. De mint minden, amit az ember alkot, ez is tökéletlen. És mint a legnagyobbak, a tökéletessége is a legnagyobb károkat okozhatja.

Ha, ismerve a tökéletlenségüket megtalálnánk azt a pontot, ahol a globális haszon és a kockázat egyensúlyban van, akkor a képességünk szerinti legjobbat alkotnánk meg. De nem ismerjük el tökéletlenségünket. Egyénileg sem és kollektíve sem. Tökéleteset akarunk alkotni, mint Isten tette annak idején. De hát ez nem is csoda. Az Ő lelke munkál bennünk. És a parancs is erre buzdít:

"Legyetek tökéletesek..." Akkor hát hol a bibi? Az ész századában - ami előtt persze már sok minden, korábban felfedezésre került - éppen az ész vallott csődöt és bizonyosodott be róla, hogy tökéletlen. Amikor az anyagi világ már szinte minden titka feltárult előttünk és lehetőségeink korlátai szertefoszlottak, akkor derült ki, hogy rossz helyen kerestük a tökéletességünket. Itt, a földön, az anyagi világban egyelőre, sajnos nem lehetünk tökéletesek. A számítógép tervezte, számítógép építette, vezérelte, ellenőrizte fedélzeti számítógép "all right" üzenete kíséretében robbant fel a Challenger és valószínűleg Csernobilban is hasonló volt az üzenet oroszul - hogy csak a legnagyobbakat említsem. Nem véletlen, hogy akiket a történelem során, vagy előtt nagynak, vagy tökéletesnek neveztek, nevezünk - a vallásalapítók, a szentek, a nagy császárok és királyok - akár nagyok, gazdagok voltak, akár jelentéktelenül szegények, tökéletesedésüket nem a földi dolgokhoz, hanem egyenesen Istenhez viszonyították. Aki a megmérettetésnek ezt a fokát kihagyta, vagy félreértette, arról mindről megbizonyosodott, hogy csaló, szélhámos és a tökéletesedési lépcsőfokaik eltűntek alkotásaikkal együtt (lásd Babilon, Róma, Angol birodalom, Német birodalom, stb.)

A tökéletes rokon értelmű szavai nem a nagy, hatalmas, világméretű, gazdaságos, hanem a jó, szép, harmonikus. És ez utóbbiak lehetnek akár gigantikusak is - mint a Föld, vagy a Galaxis -, csak ehhez már tökéletes alkotó is kell, mondhatnám úgy is, Teremtő.

Kell valahol lennie egy küszöbnek, ahol a tökéletességünk foka és az alkotásaink nagysága, egyénileg, de kollektíve is még összhangban van. Valószínűleg ez a küszöb - látva ma világ állapotát - egyre jobban süllyed. Ennek ellenére alkotásaink nagysága és hatása egyre nő (atomerőművek, kémiai anyagok, motorizáció, világcégek és bankok, stb.).

Csak remélni és hinni lehet, hogy Mohovce úgy vonul be történelmünkbe, mint a közép-európai tökéletlenség utolsó nagy emlékműve.

Életcsapda

Kedves Namzi!

A csapda, amiről a 277. számban írsz nem ökoksapda, hanem életcsapda, vagy pontosabban üdveszapda. Erről ír Czákó Gábor és Piros is ugyan abban a számban. Az egész problémakör megoldása (környezetpusztítás, nemzet pusztítás, stb.) - véleményem szerint - valahol a Te utóiratodban található meg.

Úgy látszik nem lehet nemzetet, természetet menteni, megtartani, no pláne felemelni kívülről, mint ahogy senki sem tudja önmagát felemelni akár csak egy centire is a föld fölé. Úgy látom, hogy a nemzetet, a természetet meg lehet tartani, sőt bizonyos jótékony erők közbenjárásával még emelni is lehet, de csak az egyes emberek munkájával. Az egyes emberek munkája viszont, ha nem belülről indul, oda vezet, ahol ma vagyunk. Nem ér semmit a mozgalom, az akció, a forradalom, ha nem önmagunk megismerésével, megtartásával és felemelésével kezdődik az ügy. A Sátán legnagyobb fegyvere nem a pusztítás, a gyilkosság, hanem a megtévesztés; nem a nyílt hazugság, hanem az "a megtévesztésig úgy nézzen ki mintha..., de pont az ellenkezője". A szellemtudományok űzői Ahrimánnak nevezik és sokkal veszélyesebbnek tartják, mint a Sátánt. Persze a kettő nem megy egymás nélkül. Ebben a csapdában vergődünk mindannyian, mint ez a cikkekből is kiderül, a zöld mozgalomban, a demokráciáért vívott küzdelemben, vagy egy nemzet pusztá fennmaradásáért küzdelemben.

Igen, a lelkiismeretem, az kell hogy irányítson. De vajon ismerem-e a lelkemet? Vagy csak azt a zürzavaros, rémképekkel, aggodalmakkal, tehetetlen dühvel, felháborodással és tenni akarással teli

gondolatáradatot nevezem a lelkem ismeretének, ami nap, mint nap, ébredéstől elalvásig átömlik rajtam, folyamatos zuhatagként és meg sem hallom, amit a lelkem - az igazi, amit Isten lehelt belém és ezért csak igen nagy belső csendben lehet meghallani - elsuttog. Mert a megoldás - az egyetlen megoldás - tényleg csak a Rá hallgatás. Csak és kizárólag ettől a ráhallgatástól fél a Sátán, menekül előle és még a környezetét is elkerüli annak aki így fülel, mert ez ellen nincs fegyvere. Ez az ahol megtörik a hatalma.

Az pedig, hogy hogyan lehet a lélek ismeretére eljutni, le van írva minden szent könyvben, néhány szent életében, de néhány olyan kortárs, magyar prózaíró művében is, mint Hamvas Béla és Kodolányi János. Ez az út nem széles, nem virágos és nem is tolonganak rajta. Hosszú, meredek, köves, rengeteg útelágazással és csalogató, kápráztató reklámmal. De már néhány száz méter megtétele után - írják - az élmény kárpótol a nehézségekért. Elmúlik a felesleges aggodalmad, minden erődöt arra irányíthatod, ami a dolgod - "igaz lélekkel csinálva, akkor minden rendjén van" - mint idézed. Tehát szabad leszel. De fordítva nem működik. Fordítva csak a Sátán működik: az önzésen, a tekintélyszerzésen, a bemocskolódáson keresztül, még a legtisztább adakozásban, tiltakozásban, a legdemokra-tikusabb követelésben, a legártatlanabb varangyakcióban is.

Így látom, mert így tapasztaltam meg.

Budapest, 1995. Húsvét

GAIA-ISTEN

A Nap szikrázó keménységgel pattant ki a gödöllői dombok mögül. Egyetlen felhőfoszlány sem jelezte jöttét. Az erdővel borított, fekete gerinc és a halványkék ég találkozása hirtelen kilyukadt és a tatóngó lyukban megjelent a Nap. A korábbi napok esői és szelei tündöklő tisztaságúvá mosták, söpörték a város levegőjét úgy, hogy még a Naszály is olyan közelinek látszott, mintha a Margit szigetből nőne ki. A város máskor pompa, morajló zaja most élesen csikorgott, dübörgött, hömpölygött át a Gellért hegyen és a testetlen levegőben a galambok úgy szálltak, mintha a zaj szárnyán repülnének a budaörsi lápok felé.

Ilyenkor, szeptember elején, itt Pesten hat óra körül kel a Nap. Így volt ez abban az évben is, amikor Gellért püspököt legurították innen néhány társával együtt, így volt akkor is, amikor innen ágyúzták a törököket a Vár visszafoglalása előtt. De valami mégis más. Más, mert még ötven évvel ezelőtt sem néztük úgy a Napot, ahogy ma nézzük. A Nap, volt már Isten az egyiptomiaknál és az inkáknál, volt már a Föld körül keringő fényesség a sötét középkorban, volt a Naprendszer csillaga Kopernikusz idejében, volt már minden élet energiaforrása, de még sohasem volt eddig a földi élet ellensége. Ez egy új szerep a számára. Valószínű, hogy ha nem társul ehhez a szerepéhez a Föld állapotának általános romlása sohasem jövünk rá erre a tulajdonságára, mert sem érzékelni, sem mérni nem tudnánk a bajok okát, az UV-B sugárzást. A bőrrák és a sugárzás egyéb káros hatásai azok közé a titokzatos betegségek közé tartoznának, melyek bizonyos körülmények között, bizonyos területeken jelentkeznek, nem rendszeresen, de tömegesen és ugyan úgy elmúlnak, mint a járványok, amikor még nem tudták gyógyítani az őket kiváltó betegségeket. De mi is ez az egész: a Föld állapotának általános romlása? Mi ez az ökológia? Mi köze az emberhez? Mi köze a civilizációhoz?

Azt mondják: a tudomány egyik ága. Olyan ága, amely a természeti jelenségek belső összefüggéseit és a civilizációs jelenségekkel való kölcsönhatását vizsgálja. De miért lett ez olyan fontos? Mindig voltak civilizációk, kultúrák és természeti jelenségek is. Mindig voltak természettudományok, melyek a

megfigyelhető jelenségekből igyekeztek törvényszerűségeket kiolvasni. Akkor most mi ez a köznapi ökológia? Lehetséges, hogy a "baj" gyökerei talán valamikor a kopernikuszi időkben, vagy még előbb az ezredforduló tájékán kezdődtek, amikor az európai emberiség szeme nyiladozni kezdett a külvilágra és azt vizsgálni kezdte, eleinte mint Istentől függő, de a végtelenség vonzásával rendelkező, később mint Istentől független valamit. A dolog mai állapotához úgy jutott el, hogy vizsgálódásai rendre elérték a végtelen határait. Eljutott a táguló világtérben száguldó 10ⁿ galaxisig, a 10ⁿ elemi részecskéjéig és azoknak energiahullám természetéig, a génmanipulációig és az idő sebesség függőségéig. Eljutott a tudat alattihoz és a tudat felettihez és eljutott a tudatos lét hihetetlen mértékű manipulálásának képességéhez. Közben a kultúrájából civilizáció lett, a falvaiból megapoliszok, a csere-kereskedelméből multinacionális bankrendszer és az ember alkotó-teremtő képességéből a technika szabályozta - tehát lélektelen - másoló művészet és bérmunka. Mindent elért, amit el lehetett érni. Mindent megtudott, amit ésszel fel tudott fogni, mégis valahol a belseje és a környezete kárt szenvedett. A tudomány még egyetlen ismert kultúrában sem jutott ilyen messzire. Egyetlen kultúrában sem volt akkora a baj a civilizáció és a természet kapcsolatával, ezért nem volt szükség ökológiára. Baj mindig volt, de csak helyi, mint az aztékoknál az öntözési probléma, vagy az antik görögöknél az erdők kiirtása. A kultúra elpusztult, a civilizáció megsemmisült, de a természet maradt, illetve saját törvénye szerint alakult.

Érdekes módon azonban ez a tudomány - az ökológia -, melynek talán hivatása lenne az összes tudomány integrálása a természeti törvények és társadalmi-erkölcsi törvények közötti összhang - az élet - fenntartása érdekében, éppen nem tudományos formában fejt ki a legfőbb hatását és válik "népszerűvé". A tudományos forma alatt azt értem, hogy kialakul egy sajátos nyelvezete, amelyet egyre kevesebb számú tudós ért csak meg, szűk körű konferenciákon és kis példányszámú szakmai folyóiratokban publikálják eredményeit és ezek, hosszú időn keresztül jóformán semmilyen hatással nincsenek a hétköznapi emberek életére, majd az eredmények látványos és kevésbé látványos, köznapi alkalmazásai során kiszolgáltatottnak a pénzvilágnak. Ezzel szemben az ökológia hétköznapi, mondhatnám mindennapi "tudományá" vált a Greenpeace akciónak nyilvánossága, a multik környezetkímélő termékeiről szóló reklámok, a különböző rituálékkal egybekötött világünnepségek (- Napja,- Éve, stb.), a nyugati világ (Japánt is beleértve) civil szervezeteinek akciói, a nagyvárosok mindennapi politikai vitái és a számtalan egyesület, club, társaság révén. Ez persze nem jelenti azt, hogy nem létezik egy szigorúan tudományos mag, de ezek tevékenységének nyilvánossága össze sem hasonlítható az előbbivel. Persze nem állítható, hogy minden falusi tanító tudományosan képzettnek nevezhető az ózonpajzs-problémával kapcsolatban, de bizonyára többet tud róla, mint a relativitás elmélettel kapcsolatos legújabb kutatásokról, vagy a génebérszet egészéről. Ez utóbbinak például igen nagy védelmet nyújt a speciális - latin - nyelv.

Mi lehet ennek a nagy népszerűségnek az oka? Valószínűleg már közhely számba megy az a megállapítás, hogy a minden határt nélkülöző technikai fejlődés váltotta ki a Föld állapotának romlását. Ez a fejlődés a nyugati, európai országokból indult ki - ide értve ma már az USA-t, Kanadát, Japánt, Dél-Afrikát is - de káros hatásait éppen nem itt, hanem a Föld másik felén, keleten és délen fejtette ki. Mégis, az ökológiai tudomány népszerű változata - a mozgalom - nem itt, hanem éppen a keletkezés helyén - ahol pedig a hatások elleni védelem, az anyagi lehetőségek bősége miatt jóval nagyobb - jelentkezett. Ez valószínűleg az említett területek magas népsűrűsége, az itt élők magasabb erkölcsi érzékenysége és a telekommunikáció áldásos hatásának köszönhető, de biztosan közre játszott a magas iparosodottsággal együtt járó légszennyezés és ivóvíz szennyezés is - bár ennek mértéke össze sem hasonlítható egy századeleji közép-angliai bányászváros levegő-, víz- és környezet-szennyezésével s ott mégsem alakult ki ökológiai mozgalom, pedig ökológia, mint tudomány már létezett.

Az igazi okot abban vélem felfedezni, hogy néhány, fenyegetett és a nyugati erkölcs szabályai szerint érzékeny embernek elege lett a korlátlan hatalmú technika, a pénz, a sebesség, az információtömeg, a reklám, a tisztaság- és egészségmánia, a sport és motorizáció isteneinek uralmából. Ez a düh nyilvánul meg még ma is a Greenpeace aktivistái, az utolsó játszóteret botokkal védő városlakók, de a szent földjüket civilizálni akaró bulldózerek elé fekvő bennszülöttek tetteiben is. De a világ nem ilyen egyszerű. A düh önmagában nem elegendő. Sehol nem volt elegendő, ahol egy új társadalmi, kulturális rend volt kialakulóban. Meg kell születnie annak a néhány embernek, aki valószínűleg tudatlanul, de új úton kezd járni. Egy Püthagorasnak, egy Leonardonak, talán egy Lovelocknak. Minden esetre olyannak, aki nem elégszik meg a technikai fejlődéssel, talán egyáltalán nem is érdekli, de érzékeny mindarra, amiben ma az ember hiányt szenved, amit elfelejtett, az élet szeretetét, a közösség -, a barátság szellemét és az önismeretet. Lovelockot azért hoztam fel példának, mert az ő Gaia elmélete valamit sugall abból, ami elveszett. Életnek, élőlénynek fogja fel az anyagot, a földi bioszférát. Ez egész más, mint a materialisták mérhető, megszámlálható anyaga. Az élet nem mérhető. Az élet van, vagy nincs. Az élet nem fejlődik, nem halad, nincs ideje, történelme, hanem burjánzik, tenyészik. A virágos rét nem egy mérhető, pénzben kifejezhető valami. Teljesen értelmetlen azt mondani rá, hogy ennyi és ennyi széna terem rajta, vagy másfél hektár, vagy 2 millió forint. Ez semmit sem mond arról, hogy ez egy virágos rét. Az a szemlélet, hogy ez élet, alapvetően különbözik attól, hogy ez ennyit ér. Nemrégiben olvastam a tékozló fiú történetét és itt, a Gellért hegy tetején, szemben a napfelkeltével eszembe jutott a párhuzam a civilizációnk - a "fejlett", nyugati - és a példabeszéd között. Azon gondolkodtam, hogy vajon hol tart most a történet. Az atyai házat már elhagyta az európai civilizáció - a tékozló fiú. Már nem él köreiben Bach, Rembrandt, Michelangelo, Szt. Bernát. Már az örökség sincs meg, Liszt, Manet, Rodin, és Kant sem. Már valószínűleg moslékot eszik, mint éhező disznópásztor és honvágya támad az atyai ház gazdagsága és szeretete iránt. Mielőtt éhen hal, meg kell tennie azt a lépést, ami visszaviszi az atyjához, aki díszes köpenyébe öltözteti és a hízott tulkot levágatja hazatérte örömére. Ez a civilizáció is - Spengler szerint mindegyik - végig járja ezt az utat. El kell pusztulnia - haza kell találnia -, hogy helyet adjon az újnak. Az új látható jelei közé tartozhat az ökológiai mozgalom is, mert mindannak ellene mond, ami a jelen civilizáció "vívmánya" és mindent éltet, ami az étellel kapcsolatos.

Az emberek, akik ebben a feszülésben-játékban élnek, nagyrészt fiatalok - akik szinte "hivatalból" mindent másképp akarnak csinálni, de vannak öregek is és családos középkorúak. A fiatalok még saját jövőjüket féltésből, a középkorúak a gyerekeik jövőjére hivatkozva, az öregek pedig unokáik miatt tüntetnek, emelik fel a szavukat, írnak, beszélnek, cselekednek. Vannak köztük kemény racionalisták, materialisták, vallásosok és vallástalan hívők és semlegesek, kíváncsiak, divatkövetők, vagy csak a társaság miatt összejárók, de szakemberek, kutatók, oktatók és tanárok, és filozófusok is. Mi kötheti őket össze? A félelem? Az élet féltése? Nem valószínű. Ők is tudják, hogy az élet elpusztíthatatlan. Nemrég jelent meg egy cikk a Science-ben, amely beszámolt egy kísérletről melynek során egy borostyánkőbe ágyazódott, kb. 40 millió éves légyben talált baktériumot életre keltettek. Valószínűbb, hogy az emberiség féltése, vagy az emberi faj féltése. Bár ez sem valószínű, mivel mindkettő csak üres fogalom. Kb. olyan ez, mintha a galaxisunkat félténém egy másik galaxistól. Félteni, aggódni értelmesebben csak azt, azért lehet, amit látok, érzek, hallok, tehát hatással lehetek rá, kapcsolatban vagyok vele, tehát tényleg a gyerekemért, az unokámért, az életemért, vagy a mellettem álló életéért, vagy legtágabban egy általam ismert közösségért (falu, iskola, vallási közösség, munkahely, párt, egyesület, club). Esméket, tanokat, vallást, hazát, kultúrát nem félteni kell, hanem tudni, hogy mi az amit tehetek a magam helyén és azt megtenni. A többi csak üres fecsegés, felesleges kakaskodás és olyan cselekedetek tömege, ami ellene dolgozik az eszmék, a tanok, a vallások, a haza, a kultúra természetes életének, sorsának és halálának, tehát élet ellenes. Mindent megtenni, ez ma a lelkes, az aggódó, tehát elkötelezett, a tevékeny emberek jelszava. De a mindent-megtenninek két iránya van.

Egy kifelé és egy befelé. Az önzetlenséget csak akkor fogadom el, ha az ismerd meg önmagadat életforma a pusztulásba vezet - mondja Nietzsche. De mi van akkor, ha az ismerd meg a világot életforma és civilizáció vezet pusztulásba?

Tudom-e, hogy mi az én utam? Kell-e egyáltalán tudnom? Úgy gondolom, nem tudom és nem is kell tudnom. Majd kialakul magától. Ahogy a búzaszem sem tudja hogyan lesz belőle hajtás, gyökér, fű, kalász, csak egy napon azt érzi, hogy sarlót eresztenek rá, mert megérett. Nem jó a félelem és a féltés sem befelé, sem kifelé. Ha a világot akarom - féltésből, félelemből - megmenteni, akkor a világhoz kötődöm. De mi máshoz kötődhetnék? És itt jön a vallásosok problémája. Egyetlen vallás sem foglalkozik a világ dolgaival, csak másodlagosan, az erkölcs, az etika, a morál kapcsán. Isten és az ember kapcsolatával foglalkoznak még akkor is, ha nem adnak nevet a transzcendensnek. Egy vallásos természet-, környezetvédő valahol belül meghasonlott ember. A szíve van kettéhasítva. Az egyik fele Istenhez húz, a másik fele az éléhez. "Ahol a kincsetek, ott a szívetek. Nem szolgálhattok két úrnak." Élete állandó lelkiismeret furdalás, mert egyiknek sem tud teljes szívvel áldozni. Megszegi a természeti törvényeket és ezzel együtt megszegi a vallási - etikai - törvényeket. Lelkiismeret furdalása egyre újabb és újabb tevékenységekre serkenti, mely tevékenységek kapcsán összeütközésbe kerül környezetével és ismét megsérti az etikai törvényeket. S mire a lelkiismeretét helyrehozza rájön, hogy Isten országa valahol elmaradt útközben. Ezért helyzete jóval nehezebb, mint a nem vallásos hívőké, vagy hitetlenké. Nem mintha ez utóbbiaknak nem lennének etikai korlátaik. Ezek átlépése nem párosul azonban Isten országa elveszésének gyötrelmes gondolatával. Ezért nem "zöldek" a keresztények és ezért mondta egy kedves barátunk az egyik találkozásunkkor, hogy nem szabad a kettőt - a vallást és a "zöld"-séget - összekeverni. Kapcsolatot talán egyik nagy szentünknek a mondása alapján lehetne teremteni: "az emberek ügye Isten ügye és Isten ügye az én ügyem". Nincs más megoldás egy vallásos számára: szentté kell válnia.

A végtelenség megismerésére áhító és vállalkozó fausti lélek végnapjait éli - mondja Spengler. Az új lélek kialakulása már bizonyára elkezdődött. Még szinte semmit sem "tudunk" róla. Talán csak annyit, hogy valami egészen "új" látásmódot - vagy talán valami nagyon régit, ismét előkerült -, kíváncsiságot, kell felmutatni, mint amilyen Leonardoé volt, amikor halottakat boncolt, repülő szerkezetet tervezett, vagy a lelket akarta ábrázolni a festővásznon. Gaia már volt isten. Zeus már csak az unokája. Lehet, hogy elérkezett az ideje, hogy ismét egy legyen az új istenek között. Mert, hogy isten lesz az biztos. Már élnek és virulnak a társadalomból, a civilizációból, a megapoliszokból kivonulók, akik a régi vallások rituáléit nem használják, de újakat fejlesztenek ki rendszerint azok keverésével, népiesítésével, vagy éppen vallástalanul a régi természeti népek, vagy indián törzsek szertatásait veszik át modernizálva. Egyre gyarapszik az állatvédők, a növény-erdő védők tábora, az egyesületek, klubok, akciók száma. Szimbólummá válnak kihalófélben lévő növények, állatok. A természet- és környezetvédelem, az élet védelme lassan fedőnévévé válik minden olyan mozgalomnak és akciónak, ami a pénzvilág, a hatalom és a technika gátlástalan terjedése és annak az emberi környezetre gyakorolt káros hatása ellen irányul. Ilyen méretű terjedéssel talán még a nagy vallások sem dicsekedhetnek. Talán azért, mert azok keletkezése környékén nem volt ekkora a fenyegetettség érzése (bár Krisztus követői az apokalipszist az egészen közeli jövőben várták). Ez alatt a zászló alatt küzdenek vallásra, fajra, nemre való tekintet nélkül a levegőt-, a varangyokat-, az erdőket-, az ózonpajzsot-, az iszákosokat-, a narkósokat-, az éhezőket-, a hontalanokat-, a betegeteket-, a haldoklókat mentő legtöbb polgári, önkéntes szervezet, csoport, közösség. Mindennek, mindenkinek van segítője, támogatója önkéntesen, fizetség nélkül, önzetlenül. Ők, az erejükhez mérten mindent megtevők, az "irgalmas samaritánusok". Csak a szükségeset tartják meg, a többit mind odaadják a támogatottaknak - pénzt, időt, energiát. Talán még irgalmasabbak, mint a samaritánus, mert ő sem az idejét, sem a pénzét nem felezte meg a bajba jutottal, nem is költözött össze vele. Segített neki, gondoskodott róla,

aztán ment a maga útján. Igen - visszafelé valószínűleg benézett a fogadóba, hogy elszámoljon a kocsmárossal, de több semmi.

Ha az ember eltúloz valamit az a kárára válik. Ha sok sárgarépat eszik meghal A-vitamin mérgezésben, ha sok vizet iszik akkor is meghal, ha sokat sportol szívnagyobbodása lesz, ha sokat beszél nincs ideje másra figyelni, ha sokat foglalkozik az evangéliumokkal elveszti a vallását. Ha sokat aggódik az élet miatt elveszti a hitét. Ha sokat aggódik a világ bajai miatt, nem veszi észre a mellette állót, a feléje nyújtott kezét. A zenekar akkor játszik csodálatosan, ha harmónia van a hangszerek játéka között, a költemény, a festmény akkor szép, ha rezonál a lelkekkel, de a marhapörkölt sem akkor jó, ha túl zsíros, vagy túl paprikás.

Már lefelé ballagok a Gellért-hegyről. Már belep a zaj, a nyüzsgés. Már előnti az agyamat a napi teendők követelőző áradata. Már a kezem sem látszik ki a sodró forgatagból. A Nap szikrázik a Vásárcsarnok kerámiáján és a Rózsadomb villáinak ablakai tüzet fognak s magasan, fenn, szembe a Nappal egy szürke gém evez méltóságteljesen, gondtalan könnyedséggel, teljes összhangban a világmindenséggel.

1995. szeptember 11.

A TAN

A kis bokorból nőtt hatalmas gyertyán büszkén tekintett szét az erdőben. Ötven évesen már úgy érezte mindent tud.

Az öreg mester, látva felfuvalkodott önteltségét megkérdezte:

- Ha már ilyen büszke és felfuvalkodott vagy, s magadat oly bölcsnek gondolod kedvesem, megtanultad-e már azt a tant is, amely által a nem-hallott hallottá, a nem-gondolt gondoltá, a nem-ismert ismertté lesz?

- Miféle tan ez, kedves mester - kérdezte leereszkedve a hatalmas fa.

- Gyere hajolj kicsit közelebb, elmesélem - mondta az öreg.

Az élők háromféleképpen szülehetnek. Tojásból, elevenen, vagy csírából. Te mindig arról beszéltél, hogy az élő, elvetett és elhalt mag csírájából hajtottál ki. Pedig nem így történt. Elevenen születél. Nézd ezt a kis hajtást a gyökerednél. Még alig bújt ki a földből. Így születél te is a hatalmas, öreg, de már korhadó, vén gyertyán gyökeréből, elevenen.

A gyenge kis hajtás versenyre kelt a még élő, hatalmas fával, ágakkal, de versenyre kelt a többi, fiatal gyökérhajtással is. Az életéért küzdött. Az élete pedig a gyökér volt és a napfény. A szellő megforgatta gyenge leveleit, az eső megmosdatta őket. Az öreg fát pedig rágta a dicsőség szúja, rohasztotta a hagyomány. Pudvássá, szivacsossá vált. De a kis hajtás új gyökereket eresztett, azaz a régit, a legrégebbit, az eredetit. A gyökerek újra átjárták a termékeny talaj minden rögét, átölelték a kisebb kavicsokat és megkapaszkodtak a sziklákban. Hatalmas, vastag gyökerekké váltak. A kis hajtás egyre erősödött, elágazott és az oldalágak is megerősödtek. A levelek örömmel fordultak a nap felé és nem bánták, ha a nap éltető meleg sugara újabb és újabb ágakat indít az erősödő törzsből. Az élet áramlott a kis bokorban. Minél nagyobb volt a küzdelem a talajban és a lombok között, annál erősebbek lettek. De jött a tél és a fagy letördelte az ágak egy részét, jött a fagyos szél és megtépázta a leveleket és a

dermesztő hideg még a gyökereket is átjárta. Az éhes szarvasok lecsipkedték a még gyenge hajtásokat és a kis bokor érezte, hogy még mindig nem nagy fa. Nem áll egyedül egy tisztás közepén, hanem az erdő sűrűjében nő, ahol a fák koronája még messze felette van és árnyékuk sokszor elfogja előle az éltető napot. Aztán egyszer, az öreg fa egyik hatalmas ága nagy reccsenéssel letört és a bokor több fényt kapott. Hatalmas új hajtás indult a nap felé és a régebbiek irigykedve, bosszankodva vették észre, hogy árnyékot vet rájuk. Sok ágacska kizsáritott az irigység, néhánynak a gyökere repedt meg és kidőlt, de az életrevalóbbak versenyre keltek az új hajtással és egymást segítve kapaszkodtak az ég felé. Nagy volt a tét. El kellett érni a lombkorona magasságát, mielőtt az ismét összezáródik felettük.

Hatalmas erők indultak be. Az új hajtás nőtt erősödött és mikor tavasszal az erdész kiment megnézni a téli károkat elcsodálkozott a fiatal, új életerős hajtáson. Hatalmas fává terebélyesedett lassan a kis bokor. Gyökerei karvastagságúra nőttek, törzse oszlopként állt az erő közepén. Levelei száma megszámlálhatatlan volt, ágai dacoltak széllel és viharral, jéggel és villámokkal. Lombjában madarak fészkeltek és nevelték fiókáikat, ágaiban mókus és bagoly lakott, gyökerei között róka és borz épített várat. Aztán egy langyos tavaszi reggelen kis, fiatal hajtás indult el felfelé a gyökerekből, fel az éltető napfény felé és az öreg törzsben munkálni kezdett a szű.

Ez a finomság, ez a valóság, ez a lélek, ez vagy te - mondta az öreg mester és szelíden két tenyere közé fogta a kis, élő hajtást. Majd kedvesen hozzátette: Ha van füled a hallásra, halld meg!

1996. február

1. JÓ MESTER, MIT CSELEKEDJEM, HOGY ELKERÜLJÜK AZ ÖKOLÓGIAI KATASZTRÓFÁT?

(1. változat)

Kérdezte egyszer egy ifjú, a húszadik század végén, egy BOCS találkozó után.

Monda pedig néki Jézus: Mért mondasz engem jónak? Nincs senki jó, csak egy, az Isten. A parancsokat pedig tudod: szeresd a te Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből és szeresd a te felebarátodat, mint önmagadat.

Mester, ezeket a parancsaidat már kicsiny korom óta a szívemben forgatom és amióta felnöttem, ha tudom, meg is cselekszem. De a gonosz tönkretesz mindent körülöttünk. Tönkretesz a vizeket, a levegőt, a napot, embertársaim éheznek, míg a gazdagok dőzsölnek, kipusztítja a természet szépségeit és gyerekeinknek, unokáinknak nem lesz vizük, levegőjük, élelmük, napfényük. Elhomályosítja tiszta látásunkat a reklámaival, hazug világot teremt körénk. Önmagunk és családunk feláldozását követeli meg a saját oltárán. Beléd feledkezett nyugalmunkat a másodpercek törtrészeire szedi szét. És hatalma nem csökken, hanem nő. Ha így folytatja az egész világot, a Te gyönyörű világodat megsemmisíti - mondta az ifjú.

Mondá pedig néki Jézus: Ó, jaj! Hányszor kell még elmondanom nektek az örömhírt, hogy elhiggyétek és megértsétek. De sajnos ennek a világnak ez a rendje. Ez a világ nem az én világom. A szemetek elhomályosult, a fületek bedugva, szívetek pedig a föld, a világ, az emberek, a gyerekeitek és születeik miatt aggódik. Meg akarjátok menteni a földet, paradicsommá akarjátok változtatni a bolygókat, jobbá akarjátok tenni az emberiséget, a népeket, másutt és másokban akarjátok legyőzni a gonoszt. Pedig csak egyet kellene tennetek: Isten országát kellene keressétek és ezek mind megadatnának nektek!

De Uram! Atyád teremtett minket ilyenek. Nem tehetünk róla, hogy ilyenek vagyunk. Mi után mennénk, ha nem az eszünk és a szívünk után. Ez áll rendelkezésünkre. Eszünk pedig azt mondja, hogy ne hagyjuk a gonoszt a világban munkálkodni. Harcoljunk minden lehetséges eszközzel ellene, mert mindent elpusztít. Harcoljunk szóval, tiltakozással, tüntetéssel, polgári engedetlenséggel. Mutassunk példát, hogy mi a feléből, negyedéből is kijövünk annak, amiből az amerikaiak, odaát. Szívünk pedig azt mondja, hogy adjuk oda minden feleslegünket a szegényebbeknek, szolgáljunk a jó ügyért harcolóknak, de ne fogjunk fegyvert a gonosz ellen, mert az, az ő eszköze - válaszolta az ifjú és arca kipirosodott.

A Mester elmosolyodott, mert megkedvelte az ifjút és ezt mondta: még egy fogyatkozás van benned. Add el mindenedet, amid van és oszd el a szegényeknek és kincsed lesz mennyországban; és jer, kövess engem.

Az pedig igen elszomorodott, mert el kellett tartania a családját és a felvállalt szegényeket, közösségei voltak, akiket neki kellett táplálnia, alapítványai voltak, melyek gazdálkodása rá volt bízva, meg volt beszélve néhány tüntetés és demonstráció is és még aznap repülnie kellett Nigériába, egy nemzetközi békekonferenciára. Szíve csordultig volt a tenni akarás gazdagságával, esze pedig a jobbnál jobb ötletekkel a föld, a világ és az emberiség megmentésére.

Mikor az ifjú elment a Mester odafordult tanítványaihoz és szomorúan ezt mondta: mily nehezen mennek be az Isten országába azok, akiknek gazdagságuk van! Mert könnyebb a tevének átmenni a tű fokán, mint a gazdagnak az Isten országába bejutni.

Akkor ki juthat oda, ha már ez az ifjú sem? - kérdezték a tanítványok csodálkozva.

Ami embernek lehetetlen, lehetséges az Istennek - felelte Jézus.

Nem magyaráznád ezt el egy kicsit részletesebben nekünk - kérték a tanítványok -, mert igen elkészerítőnek tartjuk, amiket az ifjúnak mondtál.

Elmagyarázom még egyszer, bár már ezerszer elmagyaráztam. Isten, a szeretet. Az Ő szeretetének megtagadásából keletkezett az a világ, amelyet a szemeitek látnak - az anyagi világ. Istenből származtok, de szabadon dönthettek arról, hogy az ő szeretetében éltek, vagy nem. A földi lét ennek a döntésnek a helye. Ha mellette döntötök, megnyílik bennetek az a létra, mely hozzá visszavezet benneteket. Ha nem, akkor ezt a világot erősítitek minden bajával, nyomorúságával és katasztrófáival együtt. A mellette-döntésnek egyetlen példája van jelenleg számotokra: az én utam. Az én szívemben nincs más, csak az Atya. Mikor köztetek jártam, akkor sem volt más, csak az Atya és az Ő küldetése, amit önként magamra vállaltam, hogy elmondjam nektek akkor is, ezt az örömhírt. Nem könnyű a helyzetetek, mert ahányan vagytok, annyiféle fokon áll Isten és a ti kapcsolatotok. Van, aki még észre sem vette, hogy itt voltam, vagyok; van, aki már észrevette, de még csak azt a képet látja, amit az évszázadok festői az eredeti képemből csináltak és van olyan is, mint ez a gazdag ifjú, aki már látja az eredeti képet átderengeni az általa levakart, vékonyodó festékrétegen, de van még mit levakarnia róla. Nem segít az rajta, hogy mellette vannak néhányan, akik már többet levakargattak a képről, mert ezt mindenkinek magának kell megtennie. Rajta múlik minden. Ha akarja sikerülni fog. A létra vége Istennél van. A katasztrófák, a földrengések, árvizek, az éhezés és a szenvedések ennek a világnak a törvényeit követik. Ezeket egy-egy ember annyit tud változtatni, hogy a világra nemet mond, Istenre és az emberre igent - ahogy ezt a gazdag ifjú teszi -, de nem áll meg, nem elégszik meg a napi jócselekedetekkel. Kérni kell, zörgetni kell, mert csak az erőszakosak - az önmagukkal erőszakosak - jutnak előbbre a létrán. A tökéletességre, az én tökéletes megismerésemre kell törekednetek! Ne adjátok alább!

De minek magyarázom ezt nektek. Ti már sok mindent tudtok ezekről. Hallottam a BOCS találkozón. Néha ugyan eltévelyedtek, de aztán visszataláltak. Ne távozzatok lógó orral, mint a gazdag ifjú. Ne féljete! - mondta a Mester és elindult a Molnár utcán, az Erzsébet híd felé. Tanítványai pedig követték.

1996. február.

2. JÓ MESTER, MIT CSELEKEDJEM, HOGY ELKERÜLJÜK AZ ÖKOLÓGIAI KATASZTRÓFÁT? (2. VÁLTOZAT)

Egy korábbi - februári - BOCS ökotalálkozón hangozhatott volna el ez a kérdés. Aznap este, a jó Mestert Czákó Gábor képviselte, így a kérdések felé hangoztak el ilyen formában: van-e megoldás a katasztrófa elkerülésére? Mit kell tennem, hogy elkerüljük? Hogyan lesz már egyszer rend? Magammal csak elboldogulok, de az egész? Inkább menjünk ki sörözni? Sietessük a katasztrófát, vagy gátoljuk, ha már úgy is bekövetkezik?

Mit is mondott a Mester a gazdag ifjúnak? "Ha tökéletes akarsz lenni, eredj és add el vagyodat és oszd ki a szegényeknek; és kincsöd lesz a mennyben; és jer és kövess engem".

Uram, mi az én vagyonom, amit még oda kell adnom a szegényeknek, ami még meggátol abban, hogy kövesselek? Hiszen már gyermekkorom óta a Te egyetlen parancsodat forgatom a szívemben. Nincsen sok jószágom; igaz, számomra kedves gondolatok sokasága vesz körül. Nem uralkodok senkin; igaz, elveimet úton, útfélen hangoztatom és igyekszem növelni a rám hallgatók, "velem együtt gondolkodók" táborát. Spórolok a vízzel, levegővel, benzinnel; igaz, sok energiát fordítok arra, hogy másoktól megvédjem a földet. Aggódok a saját, az unokáim és a mások unokái élete miatt; igaz, már régen elfelejtettem, hogy mit mondtál Péternek, amikor az süllyedni kezdett a vízben. Csak nem ezekre gondolsz? Lehetetlen! Hát Te is azt mondd, hogy menjünk le inkább sörözni? Vagy sietessük a katasztrófát?

Sajnos nem megy! A szegénység, a kicsiség és a szelídség eszméit annyira magunkba szívtuk hosszú évek során, hogy már nem tudunk nem segíteni, nem aggódni, nem intézkedni, nem szervezni, nem adni, nem szolgálni, nem békét teremteni, másokon, mások miatt, mások érdekében, másokat, másoknak, mások között. Már teljes egészében benne élünk a világban. Nem tudunk lemenni sörözni és hagyni az általunk rossznak ítéltet érvényesülni, nem tudjuk az általunk jónak ítélt ellenére siettetni a rossz érvényesülését. Akkor hát hol a baj? Miért nem tart meg bennünket a víz? Miért félünk, aggódunk, féltünk, harcolunk egymással, egymásért ahelyett, hogy hinnénk a tanításodban? Ennyire nehéz lenne? Akkor hogyan adhattál nekünk ilyen nehéz feladatot? Vagy, csak nekem nehéz? Vagy, csak a Bokor-bélieknek nehéz? Vagy, ahányan csak vagyunk, annyiféle utat járunk és mivel mások szemével nézzük a saját utunkat, ezért nehéz?

Hihetetlenül nehéz lehet a világ éhezőivel foglalkoznia annak, aki nem képes lemondani a napi tejeskávéjáról, ha azt a tökéletességhez vezető útján gátnak élte meg. Vagy talán nem is olyan nehéz? Talán a magasztosan nagy feladatok elnyomják benne a saját tökéletlenségének nyomasztó súlyát. Talán éppen ezzel igyekszik megszabadulni saját tökéletesítésének elrettentően nehéz feladatától. És mégis, nem tudjuk megtenni, hogy ne tegyük a jót. Csak ott siklunk ki általában, hogy a mások által jónak mondottakat fogadjuk el sajátunknak anélkül, hogy azt a saját eszünk és szívünk reflektoránál alaposan megnéztük volna. Ennek az alapos vizsgálatnak pedig Jézus szerint csak egy mércéje van: a krisztusi szeretet útján vezet engem, vagy nem. Másnak viszont már nem a tejeskávéjával van gondja,

hanem például a jól kiépített, saját, kis eszmerendszerével. Erről a gazdagságáról nem hajlandó lemondani és ezért távozik lógó orral.

"Egyetlen parancs van, a többi csak tanács" - mondja Weöres Sándor. Vajon kérdezhetjük-e Kányádi Sándorral együtt:

"...Rügyezett-e már két karod?

Hullattál-e már lombokat?

Voltál-e már üresen maradt fészek a fán?"

Meggyógyítani a földet? Micsoda önteltség! Lehet, hogy Isten sem akarja, s akkor ellene kell dolgoznunk?! Lehet, hogy az egész ökokatasztrófa-fenyegetettség a mi érdekünket szolgálja. A lehetőségeink számát gyarapítja azzal, hogy megküzdhetünk önmagunkkal, az anyagi világ problémáin keresztül. Valószínűleg meg kell köszönnünk Istennek, hogy nem merülünk el mi is a jóléti társadalom áldásaiban, hanem nekifeszülhetünk az anyagnak, annak érdekében, hogy a tökéletesség útján előbbre jussunk. A nekifeszülés pedig egyéni mércéjű. Van, akinél a tejeskávénál áll meg, van akinél a kamatos-kamat elleni küzdelemnél, s van, akinek a Muroroa zátonynál. De elkerülni a katasztrófát, meggyógyítani a földet? Ugyan ne gyerekeskedjünk!

A gyógyítás és a tanítás, amúgy is igen veszélyes foglalkozás. Könnyen kerülhet a tanító, az orvos abba a helyzetbe, hogy azt hiszi, a tanulónak és a betegnek van szüksége rá. Ekkor a lógó orral távozás ismét garantált. A megismeréshez és az egészséghez - úgy tapasztaltam - kívülről nem lehet hozzájutni. Eszközök lehetünk csak ebben a folyamatban és ismét csak megköszönhetjük - ha ilyen lehetőségeket kaptunk -, hogy a gyógyulás segítségével, a más előtt való hitvallással magunk tökéletesedhettünk. Hogy miben? Hát Isten szeretetének a megmutatásában, a teljességben - mint Weöres Sándor írta.

Bokorbeliek! Azzal, hogy az adás, a szolgálat és a szelídség útjára léptünk, már meggyújtottuk magunkban az önmegtagadás, a szeretet prométheus-i tüzeit, ami Istenhez vezet. Ne dobáljatok erre a tűzre szálfákat, ha még csak gyenge lángocska. Tápláljuk óvatosan, örködjünk felette éberem. De akié már fellángolt az rakja nyugodtan, egészen az égig. Hagyjuk a lelket ott és úgy fúni, ahol és ahogy akar. Ne fújjuk el, ne fojtsuk el egymás tüzeit, mert nem egyforma hevességgel lángol. Segítsük inkább gyengéden a gyengébb tüzüket, ezzel is növelve saját tüziünket.

Az áldozat eredeti értelmezése, az összetartozó dolgok egybetartása, a valóság helyes ismerete kérdéskör - amiről Czákó Gábor beszélt - részünkre már csak éberség és tisztánlátás kérdése lehet. Nem azt mondta a Mester, mint az Atya akaratát, hogy ne váljunk "barbykká". Mi már talán nem lehetünk barbyk. Nekünk a tökéletességre kell törekednünk, nem érhetjük be kevesebbel. És ne feledjük: az Istent szeretőknek minden a javukra válik - még egy lehetséges katasztrófa is -, de az Istent nem szeretőktől még az is elvétetik, amijük van.

1996. február

MIÉRT NEM VAGYUNK ZÖLDEK MI, KERESZTÉNYEK?

Egyszer, korábban, valamikor 93 táján volt egy ilyen című feladatom a BOCS-ökocsoport megbízásából. Akkor, jól felfogott érdeemben kikerültem, megkerültem a problémát és nem arról

beszéltem, illetve nem azt mondtam, amire a többiek gondoltak. A dolog azóta is bántott. Most nyáron ismét belefogtam, hogy erről a témáról megpróbáljam leírni a véleményemet számolva azzal, hogy ez ismét nem az lesz, amit várnak tőlem, de hát a mai tudatállapotom erre képes.

Miért kérdés ez?

Van egy olyan érzésünk, nekünk, elkötelezettnek mondott zöldeknek, akik kereszténynek is tartják magukat, hogy valami nem stimmel. Mindenki szereti az életet - persze a sajátját a leginkább -, senki sem akarja szándékosan pusztítani az életet, mégis az élet pusztul körülöttünk. Körülöttünk, akik életszeretőnek - azaz zöldek - és kereszténynek - azaz Krisztust követőnek - nevezzük magunkat. A jószándék, a tenni akarás és a közösség utáni vágy összehoz bennünket, de mindig kellő távolságot tartunk hitünk és a mozgalom között. A zöld nem-keresztények nem értik miért nem veszünk részt aktívabban a megmozdulásaikban, akcióikban, felvonulásaikban; a nem-zöld keresztények pedig egy olyan szórakozásfélét sejtenek emögött, mint a horgászás, vagy gombatenyésztés, vagy maximum olyan cselekedetet, ami pozitív, tehát még elfogadható, de alapvetően semmi köze a keresztény vallásokhoz. Ebből aztán az következik, hogy mi, magunk is feltesszük a kérdést: miért nem zöldek a keresztények? Miért nem olyanok, mint a vallásos hinduk, a buddhisták, vagy más, látszólag sokkal elkötelezettebben zöld vallásosok. Hát ez a kérdés. Az általam megfogalmazott válasz előtt azonban még néhány kérdést fel kellett tennem.

Mi a zöldek célja?

- Az élet odaadó szolgálata az élet fenntartása érdekében, vagy másképpen
- Az élet törvényeinek (természeti, társadalmi, stb.) betartása és betartatása, vagy kicsit aprópénzre váltva

- Az élet változatosságának fenntartása, az emberi élet józan korlátozásával, vagy más szavakkal
- Mindent kiküszöbölni, ami az élet valamilyen megnyilvánulásának rossz és nem feltétlenül szükségszerű, vagy még másképpen

- Az élet valamennyi megnyilvánulásának esélyt biztosítani a fejlődéshez, de más megnyilvánulások kárára csak olyan mértékben, ami az alapvető törvényekkel összhangban van, vagy kicsit leszűkítve

- Az ember - mint az élet egyik megnyilvánulása - számára, az élet többi megnyilvánulásával összhangban biztosítani a töretlen fizikai, lelki, szellemi fejlődést.

És tovább aprózva le, egészen a szelektív szemétygyűjtésig és a varangyakcióig.

Mi a keresztények célja?

A tízparancsolat szellemében - azaz Istennek tetszve - ugyanaz, mint a zöldeké, azaz fenntartani, megőrizni, harmóniát biztosítani, önmagam vágyait korlátozni, szolgálni, adni, erőszakot nem alkalmazni a teremtett világ minden élő megnyilvánulása érdekében, de Jézust követve mindenemet szétszórni, vagy ami szerintem ugyan az, odaadni Istennek (a gondjaimat, aggodalmaimat, anyagi erőfeszítéseimet, gondolataimat, terveimet, döntéseimet, aktivitásaimat, vágyaimat, elképzeléseimet, emlékeimet, imádságaimat, stb.), hogy Ő mindezt átváltoztassa azzá az egyetlen tudásommá, hogy a fia vagyok (lásd tékozló fiú, a gazdag ifjú, a samáriai asszony, Zakeus) és ez az egyetlen szóra érdemes jó az életben.

Akkor hát hol a bökkenő?

A keresztények, ugyanúgy ahogy a hindu hívők, a buddhisták, vagy más vallás elkötelezett hívői mindaddig zöldek - mások által is elfogadhatóan zöldek - lehetnek, amíg a törvény előírásait betartják. Mert hát ugyan mi másról szólna például a tízparancsolat, mint a jó cselekedetéről és a rossz

cselekedeteiről. A gazdag ifjúról elképzelhetetlen, hogy ne a jó gazda gondosságával tekintsen a jószágára, a rabszolgáira, vagy a feleségére. Fel sem merülhet bennünk, hogy tékozol, szétszór, vagy tönkretesz, pusztítja a természetet, a környezetét, már abban az állapotában, ahogy Jézus elé lépett. És korábban? Feltehetőleg megtapasztalta az életet:

- el kellett vennie a másét - idejét, türelmét, gondolatait, tapasztalatát,
- uralkodnia kellett valamin, vagy valakin, ha csak egy gyereken, vagy egy kutyán is, hogy megismerje a hatalmát,
- erőszakosnak kellett lennie másokkal, már csak "az ő érdekükben" is,
- be kellett bizonyítania a személyes igazát, hogy tartása, önbecsülése legyen,
- ki kellett kényszerítenie Isten szeretetét, hogy teljesítse kívánságait.

Mindezt azért, hogy legyen valaki az emberek szemében.

Nem tudok elképzelni olyan keresztényt, akinek ne lenne része ezekben a buktatókban. Ezt Jézus sem tudta elkerülni - legalább is kísértés szinten nem. S ha már lett valaki, akkor lehetséges azt felajánlani átváltoztatásra, szétszórni, vagy szétszórni. Ha ez megtörtént, vagy legalább elkezdődött, onnan kezdve már fel sem merül, hogy zöld-e, vagy sem. Mint ahogy Jézusról, Szent Ferencről, Páter Pióról sem mondhatjuk hogy zöld, de Buddháról sem, mert már minden cselekedete összhangba került, vagy már semmi másra nem vágyik, minthogy összhangba kerüljön Isten szeretettörvényeivel. Ezek a törvények már uralják a természeti törvényeket is. Már fel sem merül a másnak ártás a saját, vagy mások hasznára még ha az csak egy hangya is. Mert már nem kell sem a hangyára, sem a varangyra, sem a szemétre, de még az emberiség nagy gondjaira sem külön figyelnie, csak Istenre, akitől végre elfogadta, hogy fiának akarta már valamikor a kezdet kezdetén. Ez sokáig nem látszik meg a keresztényen, de idővel kiütözkönek rajta bizonyos távolságtartás jelei. Itt él köztünk, mindenütt megfordul, senkitől sem tagad meg semmit, amilye van adja, szavai sokszor érthetetlen zagyvaságnak tűnnek, mert már nem oda, azokra figyel ahová, amire a többiek. Már valahol másutt jár az esze, másra dobban meg a szíve, a tüdeje máshonnan szívja a levegőt és a szeme már nincs annyira élesre állítva a világ dolgaival kapcsolatban. Már nem ő akarja szeretni Istent és a teremtményeit, hanem elfogadja a szeretetét úgy, akkor, ahogy és amikor Ő akarja. Ha pedig talentumai vannak - és kinek nincsenek -, kivirágoznak és ezen keresztül mérhetetlen életerőt képesek sugározni a környezetébe, legyen az szervezőkészség, elő-adóművészet, vagy csak egy hétköznapiak tűnő közösségvezetés. Isten nem az életet akarja. Az életet a törvényeire bízta. Persze Neki könnyű - mondhatjuk - betéve tudja a törvényeket, mi pedig csak most kapizsgáljuk. Ezért érthetetlen már sokszor a nem-hívó zöldek és a hívó nem-zöldek szemében az ilyen zöld-keresztény (de nyugodtan mondhatunk buddhistát, brahmanistát, szikhet, vagy szufi vallásút is).

Ez utóbbi, zárójelbe tettek vallása azért tűnik zöldebbnek a miénknél, mert az ő gondolkozásuk nem az arisztotelészi logikán alapul, ami a tudományhoz és a dogmához vezetett, hanem az u.n. paradox logikán, ami a toleranciához és az önmegvalósításhoz vezet - mint ahogy ezt E. Fromm: A szeretet művészetében kifejtette. Ez utóbbiak magatartása pedig vonatkozik a hangyára és a világ egészébe való illeszkedésre is. Ez a látszólagos, "zöldebb" előnyük, de minden az egyéneken múlik, nem a valláson.

És akkor a válasz?

A keresztények zöldek. Aki csak egyet is talál, rá fog jönni.

1996. szeptember

TERMÉSZET, FOTÓ, TERMÉSZETFOTÓ

Ami a természettel való kapcsolatomat illeti, úgy érzem, évezredekkel nyúlik vissza a múltba. A fotózás szeretetét apai örökségként kaptam. A kettő találkozásához hosszú időre és sok "véletlen" bekövetkezésére volt szükség.

Az első, minden élőlény és ezen belül az állatok szeretete. Erre legjobb "tanítóim" Albert Schweizer és Konrad Lorenz voltak. A második véletlen, hogy egy teljes évig szükségből a legszorosabb kapcsolatba kerültem a természettel, mivel állandó lakhelyem egy erdő közepén volt. A harmadik, hogy egyszer talán tíz éve is van, véletlenül belebotlottam egy vaddisznócsaládba és idegességem és félelmem ellenére sikerült az akkori primitív fényképezőgéppel megörökíteni őket. A mai képeimen már néhol ki lehet venni a témát, de ezt a diát nézegetve, az a 3-4 fekete pötty a képen csak nekem jelent egy vaddisznócsaládot, más talán filmhibának nézné.

Ezután a véletlenek már sűrűn követték egymást. Zenit fotópuska, Somfalvy Ervin - a nagy vadász és nagy fotós - kollegámmal történő ismeretség, közös fotókirándulások, Nimród fotópályázat, majd önálló kiállítás.

Sokszor elgondolkodom azon, hogy jó irányt vett-e a hobbim illetően eltorzulása. Nem vált-e teljesen öncélúvá. Azaz nem csak a fotó kedvéért járok-e kirándulni, nemcsak a sikerért fotózom-e? Reális veszélyek! Ezek a veszélyek a numizmatikusokat éppúgy fenyegetik, mint a bélyeggyűjtőket.

Úgy érzem, egyetlen módja a veszély elkerülésének, ha mások - leginkább városi gyerekek számára - hozzáférhetővé teszem a képeket és főképpen azokat az élményeket, melyek egy-egy kép mögött rejlenek. A tavaszi madárdalt, az őszi avar illatát, a szarvasbögés vérpezsdítő izgalmát, a muflongidák bégetését és táncát, a nyulak bokszmérkőzését, a virágok gyönyörűségét és intelligenciáját, és azt a kimeríthetetlen gazdagságot, ami körülvesz minket automatikusan, minden külön ügyintézés és csúszópénz nélkül, annyira automatikusan, hogy már szinte észre sem vesszük.

Ezt a hobbit csak azoknak ajánlom, akik gazdagok. Gazdagok, mert van idejük órákig állni egy fa mögött megfigyelve a rókakölykök játékát, mert idejüket nem kell egyre több pénz szerzésére fordítani, mert van társuk, akivel megoszthatják az élményt és leginkább azért gazdagok, mert ezeket az élményeket a társon kívül mindenkivel megoszthatják.

Ami ezen kívül kell még a hobbi üzéséhez jelentéktelen, egy jó fényképezőgép, néha egy-egy tekercs film, jó szem és fül. De a lényeg az élet szeretete.

1986. július

TAVASZI ÁLDOZÁS

Nagyhét van. Idén nagyon korán jött. A múlt héten volt Benedek. A tavasznak alig van néhány jele. Hétfőn és kedden egész nap szállingózott a hó. A hunyorok és keltikék legszívesebben visszabújnának a földbe, de már nem lehet, csak a földhöz simulhatnak. Várnak.

Vasárnap óta nem ettem mást csak kenyeret és hozzá vizet. Nem a Nagyhét miatt. Máskor is megteszem. Nem is sportból. Nem is a jó egészségem érdekében. Hozzá tartozik az életformámhoz (Éppúgy, ahogy a napfelkelte nézés, a borozgatás társaságban, vagy az esti ima.) az évenként egyszeri teljes elvonulás, magány, csönd, kenyér és víz. Ezek a dolgok összetartoznak. Nem lehet elvonulni a családdal, vagy baráttal, barátnővel. Lehet, de az más. Az nem magány és nem csönd. a magányban nem lehet tévét nézni, vagy rádiót hallgatni, vagy a szomszédal diskurálni. A magányhoz és a csendhez a madárcsicsergés, az esőkopogás, a hószállingózás, a rövid esti séta és esetleg, ha kell a hideg miatt egy kis favágás. A magányhoz nem megy a villanyfény sem, csak a gyertya, esetleg petróleum lámpa. A magányhoz tartozik a szunyókálás a kályha mellett, vagy ha kisüt, a napon. Ha hideg van pokrócba betekerve. A csöndhöz tartozik ilyenkor még a kályha buhogás, a fa sziszegés, a vízcsap csepegés. A csöndhöz nem kell az óraketyegés, csak ha már a hazavivő busz érkezését várod. De az már más világ. A magányhoz nem illik a főtt étel. Az meg kell főzni. A főzés nem egyeztethető össze a csenddel. A főzés: sürgés-forgás, kóstolgatás, csörömpölés, mosogatás. Legjobb a nyers koszt. Kevés zöldség, ha van gyümölcs és kenyér. De valójában elég a kenyér is. Napi fél kiló vagy kevesebb, beosztva. A teljes búzából készült a legjobb, de ha más nincs az omlós, rugalmas, recsegő héjú fehér kenyér is jó. És a víz. Jó lehetne bor is, de a bor társaságot kíván, így nem megy a magányhoz. A mennyiségtől függően a csönddel is összetűzésbe kerülhet. Legjobb a víz. Ha van forrásvíz. Kannába, saját kezűleg csapolva és lehetőleg kancsóban tárolva az ivás előtt fél óráig.

Az északi szél kifújta a felhőket és délben kisütött nap. Ülök a teraszon. Becsukom a szememet. Élvezem a tavaszi nap lágy melegét. Török egy falatot a kenyérből - a morzsákra vigyázva - és a szájamba veszem. Az élet szétárad a számban, a nyelőcsővemben, lassan lekúszik a gyomromba. Csodálatosan finom tud lenne a kenyér magában. Először a belét eszem ki. Már gyerekkoromban így tanultam a nagyobbaktól és jónak bizonyult. A végére marad a java. A héj elropogtatása a napfényes teraszon, a magányos csöndben maga a tökéletes boldogság. Időnként töltök néhány korty vizet a kancsóból a pohárba és iszom. Lassan iszom. Nem kell sietnem. Víz is van elég a forrásban ilyenkor tavasszal. A tavaszi forrásvíz íze egész más, mint a nyárié. Sokkal több benne a vad, nyers íz. A hó íze és a kemény hidegeké, a téli, halott avaré.

Lábamnál ül a macska. Ő belefér a magányba. Ő is magányos, de szabad. Nincs gazdája, mint a kutyának. Akkor jön és megy, amikor akar. Most éppen az evés utáni tisztálkodását végzi. Ő is kivette részét az áldozatból. Egész télen koplalt. Most ezen a pár napon megérdemel egy kis finom hazai maradékot: csirkecsontot, töpörtyűt, lejárt parizert. Ő is elégedett a sorsával. A teraszkorláton két csuszka is részese az áldozatnak. Ők dióbelet kaptak, de a macskára való tekintettel csak beugranak érte és inkább a közeli fenyő ágai között áldoznak.

A kenyér elfogyott. A vizet megitta. jólesően nyújtóztam el. Kezemre egy gyenge, szédelő tavaszi légy száll. Kicsit melengetem a tenyeremben. Egyre vidámabb és fürgébb lesz. Majd szárnyra kap és elvitorlázik.

Az áldozásnak vége. Következik a szunyókálás. Ez is a liturgia része. A macska tudja ezt. Összekuporodik a küszöbön és már szuszog is.

Ez az óra nem illik bele a Nagyhétbe. Ez már nem szorongás, nem félelem, nem kilátástalanság, nem bánat és nem szomorúság. És már nem is várakozás. Ez nem a boldogtalanság órája, hanem a boldogságé.

Mennyei Atyám, aki titokban nézel, remélem megbocsátsz!

Napkelte

"A jót választanod kell" mondja György Lajos barátom új könyvének címében. Ebből az egy mondatból is világossá válhat bárki számára, hogy nem egyszerű dologról van szó. A "kell" szót amúgy nem szeretem, de ebben az összefüggésben éppen ez fejezi ki a feladat nehézségét. A dolog semmiképpen sem automatikus. Ha az lenne, másképpen nézne ki a világ körülöttünk. Mert ki ne választaná a jót? Ki szereti a rosszat? És mégis...

Hamvas Béla figyelmeztetett minket az éberségre és a tudatosságra. Nem a görcsös akarásra, hanem a minden pillanatban, tudatosan a jó választására. S ez nem egyszerű. Ez az egyik legnagyobb küzdelem, amit ember folytathat. Ezért nem látszik még látványos eredmény. Még ezer évek alatt sem. Még nagyon vastag a sötét réteg felettünk, még nagyon fejletlenek az érzékszerveink a jóra. Még nagyon nagy a hatása ránk azoknak az erőknél, akik másfelé mutatják a javunkra való utat és kihasználják vakságunkat és tudatlanságunkat. De, hogy ez nem tart örökké, arról mindenki meggyőződhet, ha megnéz egy napfelkeltét.

A Nap minden nap felkel. Ha az ember nap, mint nap megnézi láthatja, hogy minden nap másképpen kel fel. Ha egy hegy tetejéről nézi, ahol csak a felhők játéka nyújtja a változatosságot, a sokféleség akkor is szembetűnő. Ha egy város magasabb pontjáról nézi, akkor viszont már belejátszik a változatosságba mindaz a sok korom, füst, szmog, köd és gőz is, ami ránk emberekre jellemző. Még ha feletted kék is az ég, a Nap esetleg órákkal a felkelése után jelenik csak meg a láthatáron a felhők és a szmog miatt. Ekkor a küzdelem már nem annyira érzékelhető, mert a fényviszonyok már nem biztosítják a küzdelemre jellemző jelképeket. A legszebb, legszemléletesebb akkor a küzdelem, amikor nincsenek felhők, szélcsend van és a meleg, hajnali levegő telítve van szmoggal, füsttel és párafoszlányokkal. A kánikulai nyári hajnalok ilyenek, vagy a csendes, októberi vénasszonyok nyara egy-egy hajnala. A jelkép éppen azért tökéletes ilyenkor, mert pontosan ez az a levegő, amit beszívunk, amiben élünk és léteünk és amiből élve ki akarunk valahogy kerülni a jót választva. Hogy milyen küzdelmet jelent a fénynek áttörni ezt a sötétséget, azt jól meg lehet figyelni a Nap alakjának változásával. Szó sincs arról, hogy a szabályos kör egyre nagyobb cikke bújik ki a horizont mögül. Az első, világító kis pont, először hosszan szétfolyik a horizonton, mert a hatalmas, sűrű szmog áttöréséhez további energiákat kell összegyűjtenie. A kifolyt, vibráló csík egyre vastagodik, majd a közepén, szinte egyetlen ponton megindul a támadás és a kifolyt rétegre lassan felépül egy kúp. Amint a kúp csúcsa áttörte a legsötétebb réteget, oldalai vastagodni, emelkedni kezdenek és egészen addig emelkednek, míg el nem érik a téglalap formát. Hatalmas ismét az ellenállás és a fénynek le kell győznie az újabb, bár már az előzőnél kisebb ellenállást. A téglalap tetején a középső pont ismét emelkedni kezd és felépül a következő áttörés kúpja. Mindez addig folytatódik, amíg a fény át nem törri az utolsó akadályt is. Ha elérte a kellő magasságot, a fény és az anyag között minden akadály elhárult és szabadon szerethetik egymást. Felkelt a Nap - mondjuk. Ugyanezt a küzdelmet a Nap színének változása is jól tükrözi. A piszkos, barnás-vöröstől, a meggypiroson, a téglala-, majd narancsvörösön át a citromsárgáig, majd a vakítóan fehérig szinte minden küzdelmet jelképező színskála. A reménytelenség, az erőgyűjtés a nekifeszülés, az áttörés és a győzelem színárnyalatai ezek. Ki kételkedik abban, hogy holnap is felkel a Nap? Mégis sokan vannak, akik kételkednek a jó választhatóságában. Megérteni, meg lehet őket. De elfogadni? Olyan lenne, mint a Holdfényben hinni, a tükörképben, ami csak mesél a Napról, de nem ő a Nap. Mint az ökölben hinni, a nyitott tenyér helyett. Mint a virágcsokorban hinni, a virágzó rét helyett. Mint a halálban hinni az élet helyett.

HOGYAN VÁLLALJUNK KÖZÖSSÉGET EGY VADDISZNÓVAL? AJÁNLÁS SÖTÉTZÖLD TERMÉSZETVÉDŐ BARÁTAIMNAK

Milyen is egy vaddisznó? Latin neve: sus scrofa

Hétköznapi, emberi szemmel nézve egy randa gusztustalan, koszos állat, melynek a szaga éppen a hasonló étkezési szokások miatt éppoly elviselhetetlenül büdös, mint az emberé. Formája formátlan, leginkább egy szőrös stelázsira emlékeztet, tülök orra, nagy szőrös fülei és kacskaringós, bojtos, a testéhez viszonyítva nevetségesen kis farka pedig bárhonnan is nézi az ember, mosolyra fakasztja. Ez a mosoly persze azonnal ráfagy az ember ábrázatára, amint eltűnik kettőjük közül a vastag drótkerítés. A vaddisznó békeszerető, mint minden állat. Az embereken kívül már nincsenek ellenségei, legfeljebb még az ember nevelte ebeket nem szívleli. Családszerető. Kifejezett előnyben részesíti a nagycsaládokat. A családok együtt élnek, vagy sűrűn látogatják egymást. A hatalmas malacsereg nagy csapatokban együtt játszik a kocák biztonságos gyűrűjében, vagy azon kívül is. A családi életből kivészik a részüket az apák, a kanok is, bár idősebb korokra szeretnek egyedül, gyerekzajok nélkül élni. Táplálékához tartozik minden ehető a fák gyökerétől, a szarvasgombán át a madárfiókáig, de legkedveltebb csemegéje az emberek által telepített kukorica. Emiatt aztán van is elég összetűzése velük. Ruházatuk általában a vastag, sűrű, sötét szőrzet, melynek színét azonban egyesek cseréltetik a csupasz rózsaszín bőrtől, a világos, foltos op-arton keresztül a hófehérig és a szénfeketéig. Fegyvere az agyar, legfontosabb érzékszerve és egyben szerszáma az orra, mozgásszerve a négy erős, zömök lába.

Hol él a vaddisznó?

A vaddisznó mindenütt megél, ahol egy kis helyet hagynak neki az emberek. Így jóformán a föld minden pontján megtalálható valamelyik rokona. A nagyvárosokat és a sarkköröket kivéve. Kedvenc tartózkodási helyei a sűrű tölgyesek, de a ligetes mezők és a nagytáblás kukoricások sem maradnak el tőlük. Családot bármely jól védett bokor alján hajlandó alapítani, ahol a malacait képes a születés után egy időre elrejtetni. Mivel éjszakai életet él, szabadon mozog azokon a területeken is, ahol napközben sok az ember - országutakon, faluszélen, elővárosokban.

Mit csinál a vaddisznó?

Az emberrel ellentétben a vaddisznónak nem kell dolgoznia. Vadászva, halászva, csipegetve, földet túrva éli életét, mint azt tették az ember ősei. Este felkerekedik a családjával, megkeresi a legközelebbi közfürdőt, dagonyát és a toilette után alapos masszázst következik egy fenyő, vagy tölgy törzsénél. Imígyen felfrissülve nyakába veszi az erdőt, mezőt és bekap mindent, ami az útjába kerül. Csapatos csámcsogásuktól visszhangzik az erdő, vagy a kukoricás. Hajnal felé szép komótosan visszabújik a sűrű bokros bozótba, vagy a meredek hegyoldalba kotort fészkebe. Ellátja a malacokat, majd nappali álomba szenderül.

Mire jó a vaddisznó?

A vaddisznó nem jó semmire, csak vaddisznónak. Az emberek persze használják a körmét, az agyarát, a bőrért, a szőrét, a húsát és még a beleit is, de akkor az már nem vaddisznó. Házasított valfaját is eme célokra használják. Vaddisznóként azonban semmi haszna sincs.

Milyen az ember?

Latin neve: homo sapiens sapiens

Hétköznapi, vaddisznó szemmel nézve egy ronda, gusztustalan, csupasz és büdös állat, amelyik mindenféle még büdösebb u.n. illatosítóval keni be magát, hogy ne lehessen összetéveszteni a vaddisznóval. Formája ormóttan, leginkább egy nagy bunkósbotra emlékeztet, olyanra amilyet a disznópásztorok hordanak magukkal. Nagy, kerek feje a vékony nyakán igen sérülékennyé teszi.

Melák, hosszú kezei nem érnek le a földre, így állandóan a hátsó lábán kénytelen járni. Bárhonnan is nézi egy vaddisznó röföghetnékje támad.

Az ember látszólag békeszerető. Ellensége csak önmaga és a többi ember. Mivel sűrűn, egymás hegyén hátán él, sok az összetűzés, a verekedés, a háború köztük. Az ember családszerető, de csak a saját családját szereti. Ha nagy ritkán összejönnek családok, azok is veszekedni, verekedni kezdenek. Ezt már gyerekkorban is, játékos formákban gyakorolják. Az embernek kis családja van. Az apák így is rendszeresen kerülnek a családjukat, nem ritkán az anyák is. Táplálékukhoz minden ehető hozzá tartozik a növényi gyökerektől, a gombákon át a vaddisznókig. A kukoricáért állandó háborúságban vannak a vaddisznókkal. Ruházatának anyaga a saját bőrükön felül minden fű, fa, virág és állat. Ruházatát naponta változtatja és a legkülönbözőbb színekben díszel. Fegyvere rengeteg van a parittyától az atombombáig. Legfontosabb érzékszerve a szeme, így tájékozódása, ítélőképessége, ébersége messze alatta marad a vaddisznóénak. Szerszámainak se szeri, se száma, s mint a hangyák mindent átalakít, épít, rombol saját céljainak megfelelően. Mozgásszerve, mint említettem a lába, de szerszámai segítségével földön, vízen és levegőben is képes közlekedni.

Hol él az ember?

Az ember mindenütt megél. Még a nagyvárosokban is - melyeket maga épít - és a sarkkörök közelében is, bár mindkét helyen igen mostohák az életkörülmények. Kedvenc tartózkodási helye a folyó- és a tengerpartok, de megtalálható a sűrű erdőben, mocsarakban füves ligetes réteken is. Családot bármelyik jól, vagy kevésbé jól védett bokor alján hajlandó alapítani. Gyerekeit igen sokáig ápolgatja, míg olyan formátlanok és életképtelenek lesznek mint szülei. Mivel az ember nappali életet él, szabadon mozog azokon a helyeken is, ahol a vaddisznók élnek.

Mit csinál egy ember?

Az ember dolgozik. Reggeltől estig. Este bevásárol, megeszi az ételét, majd lefekszik aludni, hogy másnap képes legyen ismét dolgozni. Évente egyszer, nyáron, egy időben, millió számra felkerekedik a családjával, felkeres egy tengert, folyót, vagy tavat, ledobálja összes ruháját és kifekszik a napra. Egy hónap után hazamegy és kezdi előlről a munkát. Nyilvánvalóan igen szegényes az élete a vaddisznóéhoz képest.

Mire jó egy ember?

Az ember bármire jó, csak embernek nem. Jó munkásnak, szolgálónak, papnak, tanítónak, politikusnak, jó zenésznek, favágónak, vadásznak és még számtalan célra, de embernek használhatatlan. Bár sűrűn emlegeti ember mivoltát: kiáltványokat szerkeszt, választásokat szervez, szerződéseket fogalmaz, szövetségeket köt, de ettől nem lesz ember, mert ezek mind csak papírok. Ember lenne, ha szeretné a vaddisznót élni hagyni, ha szeretné a másik embert élni hagyni, ha szeretné az életet élni hagyni. Ember lehetne, ha segítené a másik embert emberré válni, ha segítené a pusztulót megtartani, ha segítené a virágzót kibomlani. Ember lehetne, ha beérné azzal, amivel a vaddisznó beéri, azaz hogy vaddisznó maradjon. A szükségessel. De ez nem megy neki. Nem is akarja.

Valamikor tudta, de elfelejtette.

Van-e a vaddisznónak és az embernek közös vonása, találkozási pontja? Alig. Egy kis kukoricaföld, némi fürdő-ivóvíz, a levegő és a napfény. A tisztálkodási és egészségügyi szokásaik. Kis erdei tisztás, vadmálna, szarvasgomba. A többi pont ellentétes. Az ember megeszi, hasznosítja a vaddisznót, a vaddisznó kerüli az embert és csak ritkán eszik belőle.

Kell-e együtt élni a vaddisznóval?

A vaddisznó szerint nem. Az ember szerint sem, csak addig, amíg a vaddisznó hasznos, jó valamire, de egyre kevésbé az, már csak játéknak jó. Célba lövésre, mint a vidámparkban a hurkapálcika. Ajándékként. Virtusból.

Akkor miben állhat a közösségvállalás?

Élni-hagyásban, békén-hagyásban. Abban, hogy leszokik az ember lassan a gyerekes játékaikról - bár azok nagyon kedvesek számára: A célba lövöldözésről, a disznótorról, az enyém-a-nagyobb-trófeáról. Nem kell összeköltözni a vaddisznóval! Ezt a vaddisznó sem kívánná. A közösség vállalás, a sorsközösség vállalása: legyen tölem és általam minél vaddisznóbb a vaddisznó. Az ellenségei megtartásával is, a kukoricaáldozattal is, a közös szarvasgomba vadászattal is. És ettől emberebb lesz az ember is.

És hogyan vállaljunk közösséget a másik emberrel?

Ilyen tekintetben semmi lényeges különbséget nem látok egy vaddisznó és egy ember között.

VÁZLATOK

A hídon sötét volt és hideg, sűrű köd. Már majdnem a hegy tetején járt, de sem a köd sem a sötét nem engedett. Aztán egy forduló, pár lépés és ragyogó napkelte - rózsaszín ég, enyhe langyos szellő és madárcsicsergés.

Ha az ember felfelé halad mindig van rá remény, hogy egyszer kikerül a hideg, sötét ködből. És ha befelé halad?

*

Megnyílt a fény kincses ládája.

A harmatcsepp rubintok

és gyémántok megcsillantak egy pillanatra,

majd elnyelte őket a szmog és a zaj.

*

Lent élt a sötétben és várt.

A sötét, hideg földszag álomba ringatta.

Mikor megérezte a meleget

Előbújt a föld alól és kitartha

Szirmait a nap felé.

Csodálkozva látta, hogy minden

Benne gyönyörködik.

*

A hídon sötét volt és hideg, sűrű köd. Már majdnem a hegy tetején járt, de sem a köd sem a sötét nem engedett. Aztán egy forduló, pár lépés és ragyogó napkelte - rózsaszín ég, enyhe langyos szellő és madárcsicsergés.

Ha az ember felfelé halad mindig van rá remény, hogy egyszer kikerül a hideg, sötét ködből. És ha befelé halad?

*

Megnyílt a fény kincses ládája.

A harmatcsepp rubintok

és gyémántok megcsillantak egy pillanatra,

majd elnyelte őket a szmog és a zaj.

*

Lent élt a sötétben és várt.

A sötét, hideg földszag álomba ringatta.

Mikor megérezte a meleget

Előbújt a föld alól és kitérta

Szirmait a nap felé.

Csodálkozva látta, hogy minden

Benne gyönyörködik.

*

A tudósok így beszélnek a folyami rákról: legjelentősebb endokrin szerve a szemnyélben lévő X-szerv és a színuszmirigy. Ez utóbbi fejlett neurohemális szerv. Hormonjai a vedlés és az egyedfejlődés fő szabályzói.

A folyóparton ült. A gyönyörű tavaszi napsütésben tisztán ki lehetett venni a kis parti öböl kristályos vízében táncoló állatkákat. Már azt sem értette miért kellett elnevezni őket folyami ráknak.

*

A szál tölgyest kivágták. Csak néhány százéves óriás maradt állva az irtás szélén tanúként. Fentről az ösvény fordulójából gyönyörű kilátás nyílt meg a rétre. Húsz évig gyönyörködött benne, aztán megnőtt az új erdő és a látvány eltűnt. Már csak benne él, de ott már örökre.

*

A hibiszkusz éjszaka nyitja szét bimbóját. Csodálatos formáját színeit és illatát a denevérnek szánja, aki beporozza. Pedig a denevér vak. Úgy kellene élnünk, mint a denevérek: vakon szolgálni az életet.

*

A kondorkeselyű és a giliszta is harmonikusan él a környezetével, pedig nem tud róla. Mi tudjuk, hogy nekünk is ez lenne a dolgunk, de már nem élünk harmóniában a környezetünkkel. Ez lenne a tudásunk ára?

*

A gyík behunyta a szemét. Mintha elaludt volna. A szúnyog előtte tíz centire keresgélt valamit a boróka tüskék között. A gyík nem sietett. Tudta, hogy még két centit kell közelebb jönnie. Addig aludt egy keveset. Mikor a szúnyog odaért egyetlen mozdulattal bekapta. Kicsit rágta, lenyelte, majd ismét becsukta a szemét. A gyík tud a tao-ról. Mikor fogunk mi emberek így cselekedni?

*

A fiatal szarvasbikák üvöltésétől zengett az erdő. Az öregek csak dörmögtek, morgolódtak. Ők már tudták, hogy nem a hangerő számít. Hallottam már nyolcvanéves öreg embert is üvöltözni haragjában. Ő vajon miért nem tudja, amit a szarvasok?

*

A kis vörösbegy szeme a kukacra volt állítva, mert mindig éhes volt. Nem vette észre a bokor alatt lesben álló macskát. Így aztán bekapta a kukacot, őt meg a macska. Ez a baj a specialistákkal, a sztahanovistákkal és a zsenikkel is. A túlhajszolt képességek, vagy készségek miatt néhány olyan apró, de lényeges dolgra nem figyelnek oda, mint a harmónia, a derű, vagy a másik ember.

*

A terasz sarkában, a fűcsomók között kis hangyaboly. Az apró gyepi hangyák szorgalmasan dolgoznak. Délben megjelent két vörös rablóhangya. Körbejárták a fészket. Délután szélesebb vágatában több száz rablóhangya érkezett. Leöldösték a védekezőket és elvitték a bábokat, hogy rabszolgákat neveljenek belőlük. Évmilliók óta zajlik a folyamat. Mi - nevetséges módon - ugyanezt történelemnek nevezzük.

*

A táplálékszerzés létfontosságú. Ennek érdekében olyan tökéletes szerveket fejlesztett ki a természet, mint a vaddisznó orra, amely képes négyzetcentiről négyzetcentire átvizsgálni egy erdőt akár húsz centi mélységben, vagy a szender csápját, amivel repülés közben képes "tankolni" a legkisebb virágok nektár pórusaiból is. A vallásos emberek létfontosságúnak mondják istenükkel való kapcsolatukat, de ehhez még nem alakult ki a fentiekhez hasonló, tökéletes szervük. Az evolúció nem kapkod.

*

Fenn ült a Mont Blanc csúcsán. Büszke volt. Egész Európa alattam van - gondolta. Eszébe sem jutott, hogy a Nap 150 millió kilométerre van még a feje felett.

*

A sötétség a fény hiánya. A fény a sötétség hiánya. Mégis, Isten gondoskodott róla, hogy ne veszítsük el végképp reményünket a sötétség birodalmában. Ha éjszaka van - ott a Hold. Ha nincs Hold - ott vannak a csillagok. Ha nincsenek csillagok - ott a sok szentjános bogár, s ha éppen tél van - a hópelyhek milliárdjai világítanak.

*

Az őszi és tavaszi avarégetés a kiskertekben nemcsak a sok száz katicabogár pusztulása miatt nem jó. Nem jó a nyár elejei sok millió tetű miatt sem. Ne bántsod azokat akik kordában tartják a "tetűket"!

*

Ha kerítést építünk a szarvasbika útjába, ott fog elpusztulni! Ha az embereket korlátozzák szabadságukban nagyon hamar alkalmazkodnak, sőt még jól is érzik magukat. Mennyivel könnyebb embernek lenni!?

*

A nyiladékok célja, hogy elválassza, áttekinthetőbbé tegye az erdész számára az erdőket, megkönnyítse a vadak elejtését, vezesse a turistákat ha eltévedtek. Az emberi élet nyiladécai a betegségek és a csendes semmittevések órái. Figyelmeztetnek a tilosra, az észrevétlenül közeledő fontos dolgokra és az eltévelyedéseinkre.

*

A természet hangjai nem a polifonikus zenével, hanem egy szál szitárral adhatók vissza. A természet hangjaiban nem a harmónia a fontos, hanem a szabadság. A mennydörgésbe az óriás bükkfák is beleremegnek, a patakcsobogás összegyűjti a hajnali párát és az énekes rigó esti éneke elaltatja a méheket és legyeket. A nagyzenekari harmóniát akkor szerette meg az ember, amikor süketté vált a természet hangjaira.

*

A fotó, ha jó, visszatükröz valamit a természet harmóniájából. A természet, ha néha kíméletlenül, vagy közömbösen, de visszatükrözi teremtője tökéletességét. Így aztán a természetfotó, a tükrökép tükrözésével akarja megláttatni a valóságot. Ezért kevés a jó természetfotó.

*

Mit enne a mókus télen, ha a mogyoró helyett a szamócat szeretné? S mit a méhek, ha a nektár helyett füvet gyűjtenének? Az embernek könnyű. Ő mindenevő. Jó neki a szamóca és a mogyoró is, a jó nektár és jó a fű is. Sőt talán mostanában leginkább a vegyi anyagokat és a mérgeket szereti.

*

Öt évig kísérleteztek. Több száz tudós dolgozott együtt a sikerért a világ minden részéből. Dollármilliókat költöttek rá. Aztán a játék közepén valamelyikük egy hanyag pillanatában elveszítette a Mars-szondát. Olyanok vagyunk, mint az óvodások. A különbség talán csak annyi, hogy ők még nem tudják: játékuk közben néhány millióan éhen halnak.

*

Sötétben a hangok felerősödnek. Sötét erdő közepén egy bokorban állva olyan a kis cickány motozása, mint egy vaddisznóé nappal és a sündisznó szuszogása, mint egy gőzmozdonyé. Ha nagyon mély a sötétség lehet, hogy meghalljuk őrzőangyalunk szárnyuhogását.

*

Az ember szeme csak egy pontra tud fókuszálni. Csak ez az egy pont lesz éles. Ezzel a látásmóddal már jó régen elboldogulunk. Mégis egy fotón igyekszünk a téma minden részletét élesre állítani. Így aztán a kép túl éles lesz, de élettelen.

*

Az őszi kikerics különleges helyet foglal el a növények világában. Szívem szerint a remény virágának nevezném. Télen úgy viselkedik mint minden hagymás növény: alszik. Tavasszal aztán hatalmas leveleket növeszt és nyár elejére már a bimbók is ott dagadnak a levelek tövében. Aztán, ahogy a fű nő körülötte ő úgy esik össze, sárgul, szárad el. Ám ősszel, amikor a természet körülötte halódni kezd: elveszti színeit, fényeit, varázsát, ő akkor - szinte a semmiből - ismét megjelenik és beteríti a rétet világitó, halványlila, szívszorítóan gyengéd kis csokraival. Ilyen a próféták élete is. Amikor az élet burjánzik körülöttük a megterésről és a bűnbánatról beszélnek, mikor pedig dögszagú a levegő a remény vigaszát nyújtják.

*

Nem hiszünk a gondolatolvasásban, az elátkozott- és a szent helyek kisugárzásában, az átkok megfogadásában és a szeretet gyógyító erejében, pedig sötétben is tudjuk ha egy illatozó rózsza van a közelünkben.

*

Vajon beszélhetünk-e egy füves virágos rét, vagy egy burjánzó esőerdő túlnépesedéséről? Nem szoktunk. Pedig bizonyára sok a csenevész, vagy épp megszülető, a gyengécske, vagy kiszáradó fűszál, cserje. Az életerő mégis áthatja - élteti - az egész mezőt, erdőt. Vajon miért csökken a népesség éppen ott, ahol a legkedvezőbbek az emberek életfeltételei, ahol a legtöbb életerőnek kellene áramolnia? És miért burjánzik ott, ahol éhen kell halni? Lehetséges, hogy az ember az egyetlen élőlény, akit nem az életerő éltet?

*

Az erdők hallgatnak. Számunkra csak a madarak, patakok, őzek és pelék teszik "szó-szólóvá" az erdőket. A körülöttünk lévő lelkek is hallgatnak. Szavukat a felfedezéseinken jó, vagy rossz sorsunkon, betegségeinken, álmainkon keresztül hallatják, néha vízesésszerű dübörgéssel, néha a szellő lágy susogásához hasonlóan.

*

A hatalmas gabonatáblák, óriás szőlőskertek érzékenysége köztudott. A füves-virágos rét és vegyes lomberdő szinte mindent túlél. Az európai ember egy életre megbetegszik, ha Afrikában, vagy Indiában természetes vizekből iszik. Az odavalósiak mindent megehetnek és megihatnak és még élteti is őket. Mintha a kórokozók a civilizációs környezetben agresszívekké válnának. Mintha a természet közeli élet védelmet nyújtana azoknak, akik beleolvadnak a harmóniájába.

*

Az ember szenved, a kutya is és a szobanövény is. A hangya, a fűszál és a gazella nem szenved. Valami hihetetlen nagy ereje kell legyen a szenvedésnek, ha még a környezetünkben élő állatok és növények is átveszik tőlünk. A természetnek nincs szüksége erre az erőre. Az ő ereje az életerő, ami mindent áthat, mindenben átfolyik. A szenvedés ereje nem természeti erő, más a dimenziója. Valahogy merőleges a létre és csak felfelé hat. A mi dimenzióinkban gyengeségnek látszik.

*

Meszes sziklapárkányon álló, göcsörtös, széltördelte öreg fenyő nem a szépség, hanem az életrevalóság jelképe. Olyan ő, mint a tibeti árpaföldek parasztja, a kalkuttai riksa, vagy öreg, özvegy Juli néni lenn a bugaci tanyán. Szépségét az adja hogy minden körülmény ellenére utolsó leheletéig a nap felé törekszik.

*

Szakmailag semmi sem indokolja, hogy a tarvágások közepén itt-ott megmaradjon egy-egy magányos óriás. Bár a magok génjeibe van írva minden szükséges törvény, mégis jó, hogy felnézhetnek valakire, ha kidugták a fejüket a földből. Láthatják mi lesz belőlük, ha túlélnek a versenyt. A tisztás közepén egyedül álló, terebélyes, magányos óriásról azonban ők is csak álmodhatnak, mint mi Buddháról, Krishnáról, Mohamedről és Jézusról.

*

A hangyákéhoz hasonló életvitelünket legjobban az aluljárókban lehet érzékelni. Jóformán semmi különbség sincs a fekete, erdei hangyák folyamatos hömpölygése és a nagyvárosi aluljárók folyamatos hömpölygése között. Talán az egyetlen különbség, hogy az egymáshoz közel elhaladó hangyák összedörzsölik csápjaikat egy pillanatra, hogy percről percre igazolják egy családhoz tartozásukat. Rólunk emberekről ez nem mondható el. Mi már elfelejtettük, hogy egy családhoz tartozunk - egy az Atyánk és egy az Anyánk is - és csak remélni lehet, hogy egyszer ismét rájövünk.

*

A szervezet méregtelenítési igénye ősrégi tudáson alapszik. Például a félvad macskák és a kutyák, de a rókák is rendszeresen esznek keserű füveket, melyek elősegítik a szervezet megtisztulását. Lelki méregtelenítésünk is ősrégi tudáson alapszik. Ezt a tudást sajnos elvesztettük. Pedig a rengeteg testi nyavalyánk napról napra felhívja rá a figyelmünket. Mégsem törődünk vele. Még annyira sem, mint egy macska.

*

A természeti törvények könyörtelen gépiességgel érvényesülnek az élővilágban. A vadon élő madarak pontos, aprólékos, fáradhatatlan gépiességgel működnek a tojások lerakásától, a fióka etetésén keresztül, a kiröpülésig. Éppen így működik ez egy rókacsaldnál is. Semmi érzélgősség. Színtiszta gyakorlatiasság az élet érdekében. Az embereknél ez az időszak évtizedekre is elnyúlik. Egészségtelen esetben sohasem következik be a kirepülés, vagy a kikergetés. Pedig az állatoknál és az embereknél is ez biztosítja a felnőtté válás fájdalmas, de szükséges beavatási szertartásának végét. Az emberfiókáknál a megélhetéssel talán nincs is baj. De a lelki-szellemi felnőtté válás manapság egyre ritkább. Csecsemők és kamaszok maradunk életünk végéig.

*

Az őzbaknak nincs karórája, mégis percre pontosan járja az erdőt. Megbízhatóbb, mint a Hold, mert az sokszor felhő mögé bújjik.

Az ember sem tart rendet maga körül. Aztán csodálkozik, ha benne sincs meg.

*

A hatalmas mufloncsapat önfeledt gondtalansággal vándorol a tavaszi erdőben. Mekegésüktől visszhangzik a szál bükkös. A gidák száguldása felveri a tavalyi avart, megindítja a hegyoldal fellazult talaját. Gondtalanságuk felett azonban ott őrködik a szikla tetején az öreg jerke szoborszerű mozdulatlanságban, hogy bármilyen zavaró jelre éles füttyével figyelmeztesse a csapatot. A fütty szent dolog a muflonoknál. Elhangzása pillanatában feltétlen engedelmességet vált ki az egész csapatból.

Sokszor elfelejtünk odafigyelni az őrt állók füttyére, ezért sokkal több a bajunk, mint a muflonoknak.

*

A fiatal csókák is versenyeznek, ki ülhet fel a templomtorony csúcsán álló kereszt tetejére és a varjak is egymást lökdösik le a magasfeszültségű oszlop, vagy tévé antenna tetejéről. Azonban valószínűleg ők megelégszenek a játék örömeivel, mert még egyetlen csókát, vagy varjút sem láttam a csúcs alatt a többiektől széttépve, döglötten.

*

Ha egy erdei darázsraj rosszul választja meg a fészek helyét és az nem kellően védett, ősszel könnyen áldozatául esik egy-egy éhes szajkónak, harkálynak. Egy szellemi közösséget még ennél is több veszély fenyeget. Nemcsak a hely megválasztása a fontos, hanem a kellő rejtettség is. A nyilvánosság csőre élesebb, mint a szajkó csőre. A falak elegendőek, ha viaszból vannak is, de csak akkor, ha nincs a közösségben senki, aki szereti megenni a viaszt.

*

A csigák magányos vadászok. Egész évben egyedül járnak az erdőt, mezőt. Rá sem néznek a másik csigára. Aztán nyár elején napokig tartó, önfeledt nászban egyesülnek. A csigának sok az ellensége. A természet mégis tudja, hogy évi egy nász elég a fennmaradásukhoz. Az ember megváltoztatja a természet törvényeit. Az általa kiválasztott, kedvezményezett egyedek túlburjánzanak, mint ő maga is. Persze ezt csak a többi faj rovására tehetik.

Csak olyan örök törvények módosíthatják, haladhatják meg a természet törvényeit, mint a lelkek szolidaritása, a szellemi evolúció, a szeretet, vagy a szabadság törvényei. Ezek működésének ma még kevés jelét látjuk. Ezért kerülhet mindenestül veszélybe a földi élet.

*

Az őzek és a cinkék folyamatosan csipegetnek. Az ölyv és a róka egyszer eszik egy nap. A pók hetekig elvan egy léggel és egy kullancs csak egyszer szívja tele magát vérrrel egész életében.

Az emberek között, táplálkozási szempontból vannak cinkék, ölyvek, pókok és kullancsok is. De mintha ez a korral is összefüggne: a fiatalok között több a cinke, míg az öregek inkább pókok. És, mintha a szellemmel is: Gandhi alig evett, Simone Weil is, s vannak szentéletű kortársaink, akik évek óta nem esznek egy falatot sem. Lehet, hogy az étel és az ital tényleg nem az egyetlen táplálékunk?

*

A forgalmas országúttól kétszáz méterre, egy sziklatömb alján, déli félárnyékban, az avarban egy nyest alussza nyugodt álmát. Összegömbölyödve, orrát a hasa alá dugva, teljes biztonságban. A felé gurított kisebb földgöngyök, ágak zaja sem zavarja. Maga a megtettesült nyugalom, erő és szépség.

A legvérszomjasabb ragadozó is elárulhat valamit a Teremtő szeretetéről.

*

A szúnyogok és kullancsok szerepe, hogy megvédjék az erdő, a mocsarak és lápok vidékét a folyamatos emberi zaklatástól. Azonban, sajnos teljesen tehetetlenek a bulldózerekkel szemben.

*

Van egy zöld és egy barna képem otthon, a szobafalon. A zöld kép madártávlatból mutat egy erdővel övezett, tavaszi tisztást; a barna, sárguló fűmagasságból egy megbarnult lombú, terebélyes tölgyet. Mindkettőn számtalan színárnyalat van, de mind zöld, vagy barna. Bármelyiket nézem, nagyon pihentet. Mérhetetlen nyugalom és csend van mögöttük.

*

Van a Béke barlangban egy kis cseppkőoszlop. Úgy hívják: Buzogány. Évmilliók óta áll ott a sötétben, a folyosó közepén. Néhány évvel ezelőtt érte az első fénysugár, amikor egy karbid lámpával bevilágítottak a folyosóba. A kristálylapkák szikrázó fénye hirtelen betöltötte az egész barlangot. Ma már sokan tudják, hogy ott áll és világít. Mindenkire, aki kis lámpásával arra jár. Sokan vagyunk így. Csak egy kis fény, vagy melegség kellene! - mondom - és akkor majd én is... És addig mi lesz?

*

Az idegen, sötét erdő félelmetes ellenség. Az ismert sötét erdő: biztos út, csendes fekhely, baráti ölelés, tápláló anya.

*

A gombafonalak sűrűn behálózják az erdei talajt. Egy kedvező pillanatban, ahol a legsűrűbbek, hatalmas gomba formájú termést hoznak, mely csak néhány napig él, de sok millió spórát terem, amikből ismét egymást kuszán keresztező gombafonalak nőnek.

Az emberiség által kibocsátott fonalak az utak, vasutak, légiutak, telefonvonalak és rádióhullámok, melyek szintén sűrűn behálózják az egész földet. Néhol, kedvező esetben hatalmas, gomba formájú nagyvárosokat hoznak létre, melyek tartósabbak mint a gombák, de azokkal ellentétben, minél sűrűbb alattuk a hálózat, annál hamarabb kezdenek el belülről pusztulni. Pusztulásuk sok millió szegény embert terem, akik szétszóródva tovább építik a hálózatot egymás felé.

*

A természet élő, egészséges közösségei - rákcsapat, halraj, hangyaboly, muflon-, vagy szarvascsapat, fecsketelep - külső behatásra azonnal és egyetlen egyedként reagálnak. Ahogy a közösség egészsége romlik, úgy csökken le az érzékenység egészen addig, amíg már csak a behatást közvetlenül érzékelő egyed reagál. Később már az sem. Ez a természet rendje. Ugyanígy viselkednek az emberek egészséges közösségei - család, falu, vállalkozás, nemzet - is külső behatásra. A belső verseny, az érdekellentét és az alá-fölé rendeltség tehát csak addig egészséges, amíg támogatja a külső behatásra adott közös cselekvést.

*

Harminc év alatt már kétszer láttam Dobogókőről a Magas-Tátra jeges csúcsait. Rendkívül tiszta idő kell hozzá, pedig csak kétszáz kilométer légvonalban.

Ha tiszta az idő, az Orion-köd szabad szemmel is látható, akár minden éjjel. Pedig 1300 fényévre van tőlem.

Sokszor a sötétség segít a tisztánlátásban. A túl sok fényben a felesleges dolgok elvonják az ember figyelmét.

*

Ne ülj állandóan ott a vadlesen - mondta a szarvas. Gyere be a sűrű bozótba, a félhomályba, a galagonya és a kökény tuskéi közé, ahol mi élünk. Akkor majd talán megérted a beszédünket is.

*

Bicskájával lekanyarította az óriás őzlábgomba kalapját. Gyönyörködve nézte, majd letört egy darabot belőle és bekapta. A lágú, zamatos, édeskés íz szétterjedt a szájában. Mindig ugyanaz az íz, már évmilliók óta - gondolta magában. Sohasem téveszti magát össze még a sötét föld alatt sem a galóccal. Ezt a biztonságot kellene valahogyan elveszíteni.

*

A fenyőről a cinke hirtelen leszállt mellé, a terasz korlátjára. Lassan nézett fel a könyvből, hogy ne zavarja meg. Mit vétettél, hogy nézned kell azokat a kis kukacokat és nem kaphatod be őket? - kérdezte a cinke. Gyere inkább velem. Nézd ott csillog egy harmatcsepp a toboz alján. Igyunk belőle! Szomorúan nézett utána, majd tovább olvasta a könyvet

*

Ahogy közelebb lépett a kutya vad ugatással ugrott a kerítésnek. Gyönyörű fogai kivillantak az inye alól. Kurta vakkantással elhallgatott, amikor bedugta a rácson a csirkenyakat. Miközben a száját nyalta halkán dörmögte kifelé: ne haragudj az előbbiért, nem tudtam, hogy barát vagy - és megnyalta a kezét a kerítésen keresztül.

*

A kis darab calcopirit amit a tenyerében tartott Mexikóból származott. A lila, bordó kék és fekete-ezüst úgy folyt össze a felületén, hogy a ráeső fény sem tudta szétválasztani. Nem is akarta. Még emlékezett rá, amikor kifolyt a vulkánból és még arra is, amikor ugyanolyan fény volt, mint ő.

*

A létezés boldogsága melegítette. Csírázni kezdett. Először egy harsány kacaj bujt elő, majd egy gyermekfej. Aztán már sorra jöttek: néhány mese, faragott tányér és bútor, egy bőgő szarvasbika képe, végül egy Chopin mazurka. Amikor a virág is kinyílt énekelni kezdett.

*

Sokáig nem is gondolt rá, hogy képes az állatokkal beszélgetni. Egyszer aztán egy rókakölyök követni kezdte. Majd egy szarvasbika ijesztett rá, amikor egyszer szeptemberben elbőgte magát. Egy őz, télen odament hozzá és az örvös galamb búgására leszállt eléje a tisztásra. Legjobban azonban akkor csodálkozott, amikor egy idegen emberrel - mint régi barátok - képes volt egy órán keresztül beszélgetni.

*

Álltál-e már felhőbe burkolódzott hegycsúcson, pillanat alatt oszló szédítő szürkeségben? A köd már messze alattad, s száz kilométerekre látó szemed könnyel telik meg a pillanat nagyszerűségétől?

Ki mondja, hogy a gond, a baj, a nehézkedés az egyetlen erő, mi ránk hat?

*

Ültél-e már csendes őszi estén, erdei tisztáson, szarvasok között, mikor az ezerszínű világod lassan fekete tömbbé tömörödik s kigyúlva a csillagvilág csipkekönnyű végtelensége lelked az esti párákkal együtt felszáll közéjük?

Ki mondja, hogy a gond, a baj, a nehézkedés az egyetlen erő, mi ránk hat?

*

Láttál-e már hegyhátak felett kiterjesztett szárnyakkal kőröző ölyvet, melynek körei egyre szűkülve egyre magasabbra és magasabbra hágnak, míg el nem tűnik a nagy kékség párás végtelenjében s szíved vágyát magával viszi a semmibe?

Ki mondja, hogy a gond, a baj, a nehézkedés az egyetlen erő, mi ránk hat?

*

Hallgattál-e már tavaszi szántás felett meleg fuvallatokkal érkező pacsirta éneket, mely mosolyt varázsol a nap arcára, felszárítva a fűszálak harmatkönnyeit. Csordultig telt-e szíved melegséggel, emberséggel és áhítattal s dalolt-e lelked vele együtt?

*

Kergetőztél-e már esti, erdei tisztáson pillangóval, hogy már lábad sem érte a fűszálakat. Kiszámíthatatlan, önkénytelen, könnyed fordulataidat már a pillangó sem tudta követni s talán csak a megszokás tartott vissza attól, hogy elrepülj a nap felé?

Ki mondja, hogy a gond, a baj, a nehézkedés az egyetlen erő, mi ránk hat?

*

Simítottál-e már végig selymes, meleg bőrt, mely ujjaid alatt megremegett a gyönyörűségtől s az egész világ hirtelen semmivé zsugorodott?

Ki mondja, hogy a gond, a baj, a nehézkedés az egyetlen erő, mi ránk hat?

*

Szívtad-e már be nyirkos, őszi erdő savanyú illatát a lepergő halott levelek záporában s észrevetted-e közben a levelek közül kikandikáló, felfelé törekvő fiatal tölgyhajtásokat?

Ki mondja, hogy a gond, a baj, a nehézkedés az egyetlen erő, mi ránk hat?

HAJNALI BESZÉLGETÉS

A macska felállt. Lábait maga alá húzta, hátát magasan felpúposította, majd mellső lábait messze előrenyújtva hosszan nyújtózkodott. Mikor már a farkát is kinyújtóztatta, fejét puhán odakoccintotta az üvegajtóhoz. Az üveg tompán koppant és benn, a konyhában, a cserépkályha mellett alvó férfi kinyitotta a szemét.

- Hallom, hallom, reggel lett, megéheztél - dörmögte, miközben kiült az ágy szélére. Rakott a cserépkályhára, becsukta az ágyat, majd odaguggolt az üvegajtón belül a macskához. A macska akkor már folyamatosan gyömösölte az ajtófélfát. Lábait puhán emelgetve igyekezett tudomására hozni türelmetlenségét.

- Szeretsz te engem - kérdezte a macskát, - vagy csak a napi kaja miatt jössz ide reggelente és este felé?

Azonnal érezte, hogy teljesen jogtalan és alkalmatlan is a kérdés. Hogy lehet ilyet kérdezni egy macskától evés előtt, amikor az ég alja még csak dereng és a napi szotyolára egyre sűrűbben jelennek meg a teraszkorláton a cinkék, csuszkák és süvöltők, fokozva a macska gyomornedvek okozta szenvedését.

A macska nem is válaszolt egy darabig. Csak miután látta, hogy a kérdés komoly - a férfi nem mozdult el az ajtó mellől - kuporodott vissza a lábtörlőre sértődötten maga alá húzva a lábait, szemét lehunyva szólalt meg.

- Szeretni? Nem szeretlek! Csak az egereket, pockokat és szöcskéket szeretem, meg a cinkéket és vörösbegyeket, amiket szépen idecsalogatsz nekem azzal a sok apró fekete maggal. Őket szeretem és meg is eszem, ha meg tudom fogni. Szerencsére még jó erőben vagyok és el tudom kapni a figyelmetlenebb fiatalokat.

Kis szünetet tartott, mert az egyik cinke éppen a feje felett kapaszkodott az ereszpárkányba.

- Egyszer az öreg kuvik mesélt a ti szeretetetekről. Nem sokat értettem belőle. Annyi derült csak ki számomra, hogy nehéz nektek az a fajta szeretet és mindenfajta kibúvót kerestek alóla. A kibúvókat is mind szeretetnek nevezitek, így a végén már nem is olyan nehéz, de már semmi köze az eredetihez. Mi, ha éhesek vagyunk, annyit eszünk amennyi szükséges. A többit meghagyjuk másoknak. Ha szomjas vagyok ugyanígy teszek és ha erősen fúj a hideg, északi szél, még a kölykeim mellé is beengedem - persze megfelelő távolságba - az apjukat, nagyapjukat, nagynénjüket. A görényt persze nem és a rókát sem, de azok úgysem melegedni jönének. A bagoly mesélte, hogy nektek ennél többet kell tennetek. Olyanokat mondott, hogy egybe kellene szeretnetek a füveket, fákat, állatokat, köveket és a csillagokat is. Magatoknak kellene lennetek a szeretetnek, de ezt nem tudjátok megtenni, mert nem képes a szemetek egyben látni mindent. Az eszetek, vagy mi, mindent szétszed apró részekre, a szemetek pedig követi az eszeteket. A csillagokkal valahogy elvagytok, mert azok messze vannak, de az állatokkal és a növényekkel már nehéz. Magatokkal, emberekkel pedig semmire sem mentek. Ezer macskaélet óta csak irtjátok egymást.

- Láttál te itt valaha, valakit egy másik emberrel háborúzni? - kérdezte kicsit lenézően a férfi.

- Láttam hát - mondta a macska és résnyire szűkült szemei kerekre tágultak. Szinte minden nap érzek rajtad olyan feszültséget, ami valaki, vagy valami elutasításából, elítéléséből származik. Azt is érzem, hogy utána rossz érzésed támad és megpróbálsz enyhíteni a dolgon belső magyarázkodásaiddal. Nálam sokkal egyszerűbb a helyzet. Ha éhes vagyok és te nem adsz enni, nem haragszom meg rád. Egyszerűen kinézek egy madarat és ha tudom elkapom. Hatalmas feszültségek vannak ilyenkor

bennem, de ha sikerül, vagy ha nem, azonnal elmúlnak. Egyszerűen csak éber vagyok, ami leegyszerűsítve jelenti azt, hogy itt vagyok most és mindig és a fülem rá van irányítva az általam fogható világra. Ha szükséges, akkor az összes többi érzékszervem is, az utolsó szőrszálamig. Te viszont állandóan rohangálsz a múltadban és a jövődben és amikor éppen szükség lenne rád, nem vagy ott. Ezeket persze mind a bagoly mondta. Én csak azt látom, hogy már egy ideje tudod, hogy éhes vagyok, mégsem adsz enni. Helyette mindenfélét kérdezel, hogy ne kelljen rám figyelned.

- A fenébe - gondolta a férfi és elkezdte vakarni a füle tövét. Ebből a macska rögtön tudta, hogy megint zavarban van.

- Értem - mondta aztán és lassan felállt.

A cinkék a korlátról felreppentek, pedig ők is a reggelire vártak.

- Hát ti is? - kérdezte csodálkozva.

- Naná, majd rám várnak - vicsorgott feléjük a macska -, nem kell soká várniuk, ha még sokáig vacakolsz - mondta a macska és szemei ismét penge vékonyságúra szűkültek.

A férfi bement a konyhába, odaballagott a szekrényhez, kivette a szotyolás zacskót és a macskának készített maradékot.

Mikor kilépett a teraszra a macska a lábához dörgölődött, a cinkék pedig szárnyukkal tapsolva a feje körül repkedtek.